

BISEKSUALITEIT IN BEELD

EEN ONDERZOEK NAAR DE ATTITUDES TEGENOVER
BISEKSUELE INDIVIDUEN IN VLAANDEREN ANNO 2021

Aantal woorden: 13.351

Caroline KODECK

Studentennummer: 01815543

Promotor: Prof. dr. Els Elaut

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de Klinische Psychologie

Academiejaar: 2021 – 2022

Abstract

In veel psychologisch onderzoek naar seksuele oriëntatie wordt bisexualiteit geschuwd of helemaal samen bekeken met homoseksualiteit. Hierdoor is er in de literatuur beduidend minder informatie over bisexualiteit en biseksuele individuen in vergelijking met homoseksuele of lesbische individuen. In de huidige studie worden daarom attitudes bekeken die mensen hebben tegenover bisexualiteit en biseksuele individuen. Hierbij worden deze attitudes vergeleken tussen respondenten die heteroseksueel of homoseksueel/lesbisch zijn. Voorts worden ook sociodemografische gegevens geïntegreerd in de analyses, waardoor een gedifferentieerd beeld geschetst wordt van de attitudes tegenover bisexualiteit en biseksuele individuen in Vlaanderen. Deze attitudes werden via een online survey gemeten bij 257 Vlaamse individuen die zich als heteroseksueel of homoseksueel/lesbisch identificeren. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de Attitudes Regarding Bisexuality Scale (ARBS) en de Bisexualities: Indiana Attitudes Scales (BIAS). De conclusies van dit onderzoek zijn dat de attitudes tegenover biseksuele vrouwen in het algemeen positiever zijn dan de attitudes tegenover biseksuele mannen, iets wat ook reeds in vorig onderzoek werd bevestigd. Bovendien speelt de leeftijd van de respondent een rol bij de attitudes tegenover biseksuele personen, waarbij jongere respondenten positievere attitudes hadden dan oudere respondenten. De huidige studie vond slechts een trend in het verschil in attitudes tussen heteroseksuele en homoseksuele/lesbische respondenten. Ook werd er geen verband gevonden tussen de attitudes met het opleidingsniveau. Er leek wel een trend te zijn tussen het gender van de respondent en de attitudes tegenover biseksuele individuen. Er werd ook een verband gevonden tussen attitudes en het al dan niet kennen van een biseksueel persoon.

Voorwoord

Deze scriptie is het sluitstuk van mijn masteropleiding klinische psychologie. Het is het resultaat van twee jaar werk en het einde van een boeiende rit door de psychologie.

Seksuele oriëntatie is een onderwerp dat me van jongs af aan reeds boeit. Ik moest dus niet lang nadenken om een eigen onderwerp voor te stellen, wat uiteindelijk uitmondde in deze scriptie. Ik heb hier dan ook twee jaar lang met plezier aan gewerkt.

Ik heb deze scriptie echter niet in mijn eentje opgebouwd en uitgeschreven. Daarom wil ik graag enkele personen bedanken.

Eerst en vooral wil ik graag mijn promotor Prof. Dr. Els Elaut bedanken voor het vertrouwen en de vrijheid om mijn eigen thesisonderwerp uit te werken. Ze hielp me op een vlotte manier navigeren door de (voor mij eerder nieuwe) wereld van het wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast kon ik steeds rekenen op gerichte en constructieve feedback, waardoor ik makkelijker het bos door de bomen kon blijven zien.

Daarnaast wil ik ook mijn medestudent Lucas Borghys bedanken, met wie ik deze geassocieerde scriptie schreef. Hoewel onze scripties naast elkaar lagen en vanuit een ander perspectief naar hetzelfde onderwerp keken, gingen we vaak bij elkaar te rade. Onze processen verliepen vrij parallel waardoor we goed op de hoogte waren van elkaars werk, iets wat motiverend werkte voor ons beiden.

Vervolgens bedank ik graag mijn partner Frederik voor de steun tijdens dit proces en ook voor het vele nalezen van mijn scriptie. Het was erg aangenaam om mijn interesse en vooruitgang twee jaar lang te kunnen delen met hem. Ik bedank ook graag mijn vriendin Lianne voor het vertalen van de vragenlijsten en de interesse in het onderwerp van mijn scriptie.

Ten slotte wil ik ook de deelnemers aan het onderzoek bedanken voor de kijk in hun hoofd (en hart). Zonder hen was deze scriptie niet mogelijk geweest en ik ben enorm dankbaar voor de openheid die ze hebben getoond. Ik ben er ook van overtuigd dat ze een waardevolle bijdrage hebben geleverd aan de wetenschappelijke kennis over dit onderwerp.

Caroline Kodeck

Inhoudsopgave

<u>ABSTRACT</u>	<u>2</u>
<u>VOORWOORD</u>	<u>3</u>
<u>INLEIDING</u>	<u>2</u>
SEKSUELE DIVERSITEIT: BEGRIPPEN	2
WAT IS SEKSUELE ORIËNTATIE?.....	2
SEKSUELE EN GENDERDIVERSITEIT	3
Genderdiversiteit	3
Seksuele diversiteit	3
Heteroseksualiteit	3
Homoseksualiteit (man en vrouw)	4
Biseksualiteit	4
Pansexualiteit/Queer/Asexualiteit	4
Kritische noot omtrent terminologie en definities	5
SEKSUALITEIT EN DE MAATSCHAPPIJ.....	6
SEKSUELE ORIËNTATIE EN GENDER(ROLLEN)	6
HETERONORMATIVITEIT	6
BEELD VAN HOLEBI'S	7
Historisch – nu.....	7
Het Westen	7
België.....	8
Holebifobie en vooroordelen	10
BEELD OVER BISEKSUELEN.....	10
HOE METEN?	16
Seksuele oriëntatie	16
Metten van attitudes tegenover biseksuelen	16
ONDERZOEKSVRAGEN	19
<u>METHODE</u>	<u>20</u>
PROCEDURE	20

STEEKPROEF	22
MEETINSTRUMENTEN	23
ATTITUDES REGARDING BISEXUALITY SCALE (ARBS)	23
BISEXUALITIES: INDIANA ATTITUDE SCALE (BIAS)	24
STATISTISCHE ANALYSE	25
<u>RESULTATEN</u>	<u>26</u>
OZ1: IS ER EEN VERBAND TUSSEN SEKSUELE ORIËNTATIE EN ATTITUDES TEGENOVER BISEKSUALITEIT?	26
OZ2: IS ER EEN VERSCHIL TUSSEN DE ATTITUDES TEGENOVER BISEKSUELE VROUWEN ENERZIJD EN BISEKSUELE MANNEN ANDERZIJD?	27
OZ3: IS ER EEN VERBAND TUSSEN GENDER/OPLEIDINGSNIVEAU/LEEFTIJD ENERZIJD EN ATTITUDES TEGENOVER BISEKSUALITEIT ANDERZIJD?	28
GENDER	28
OPLEIDINGSNIVEAU	29
LEEFTIJD	30
OZ4: IS ER EEN VERBAND TUSSEN HET KENNEN VAN EEN BISEKSUEEL PERSOON EN ATTITUDES TEGENOVER BISEKSUALITEIT?	31
<u>DISCUSSIE</u>	<u>32</u>
BESPREKING STUDIERESULTATEN IN HET LICHT VAN INTERNATIONAAL ONDERZOEK	32
IMPLICATIES VOOR KLINIEK EN VERDER WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	35
LIMITATIES ONDERZOEK	35
SUGGESTIES VOOR TOEKOMSTIG ONDERZOEK	37
<u>CONCLUSIE.....</u>	<u>39</u>
<u>REFERENTIELIJST</u>	<u>40</u>
<u>BIJLAGEN</u>	<u>45</u>
BIJLAGE 1: VRAGENLIJST LIMESURVEY	45
BIJLAGE 2: VERTALINGEN ARBS EN BIAS VRAGENLIJSTEN	52

Inleiding

Seksuele Diversiteit: Begrippen

Wat is seksuele oriëntatie?

We lezen in Tolman en Diamond (2014) dat seksuele oriëntatie of geaardheid een multidimensionaal construct is met verschillende componenten die niet altijd overeenstemmen met elkaar. Er wordt hierbij gekeken naar vier kerncomponenten: seksuele aantrekking, seksueel gedrag, seksuele identiteit (of zelfidentificatie) en romantische aantrekking.

Seksuele aantrekking kan begrepen worden als het fysiek aangetrokken zijn tot geen, een of meerdere seksen. Hier worden seksuele fantasieën, erotische opwinding en seksuele verlangens ook onder gerekend. Seksuele aantrekking gaat over het zich aangetrokken voelen tot een ander en betreft dus de interne component van seksuele oriëntatie. Deze component staat dus onafhankelijk van externe druk (zoals religie, cultuur of familie). Het individu kan kiezen om deze verlangens al dan niet te accepteren en er al dan niet naar te handelen, maar het hebben van deze verlangens op zich is iets waar het individu geen (absolute) controle over heeft (Tolman & Diamond, 2014).

Seksueel gedrag is afhankelijk van een individu's seksuele aantrekking. Seksueel gedrag is in alle culturen onderhevig aan sociale regels en verboden; deze kennen uiteraard een invloed op de context waarin gedrag gesteld kan worden. Ook potentiële bestraffing beïnvloedt het al dan niet stellen van gedrag. Of het gedrag al dan niet gesteld wordt, is afhankelijk van externe druk, zoals religie, cultuur of familie. Zo kan zelfnegatie een mogelijke factor zijn bij het niet stellen van seksueel gedrag met iemand waar men seksueel tot aangetrokken is, omdat men de maatschappelijke stigmatisatie geïnternaliseerd heeft (Bauermeister et al., 2010). Zo is in landen zoals onder andere Afghanistan, Iran en Somalië homoseksualiteit nog steeds illegaal, op straffe van geseling of zelfs de doodstraf, afhankelijk van de situatie ("Capital Punishment for Homosexuality", 2021).

Seksuele identiteit of zelfidentificatie is het zichzelf toekennen van een label als hetero, homo, lesbisch, biseksueel, asexueel of eender welke variant. Dit proces is complex en afhankelijk van meerdere factoren: hoe percipieert iemand diens interne en externe ervaringen en hoe wordt dit binnen de tijd, cultuur en setting geplaatst en geëvalueerd.

Romantische aantrekking is een meer recente marker die ook vaak opgenomen wordt bij onderzoek rond seksualiteit. Het gaat over de wens om een intieme relatie aan te gaan met iemand van de sekse waartoe men zich aangetrokken voelt. De mogelijkheid hiertoe wordt echter niet enkel voorspeld door iemands seksuele aantrekking. Er zijn vele andere factoren die invloed kunnen hebben op het aangaan of hebben van een romantische relatie met

iemand (bijvoorbeeld de leeftijd van de partners, de mate van tolerantie voor de relatie van buitenaf, de mentale gezondheid van de partners, enz.).

Seksuele en genderdiversiteit

In onderzoek van Diamond (2016) zien we dat seksualiteit tot op het einde van de vorige eeuw erg categoriaal bekeken werd: er waren twee groepen mensen (hetero- en homoseksuelen) die elk een eigen soort aantrekking hadden (naar het andere geslacht of het eigen geslacht). Ondertussen kwam er een 'derde groep' mensen bij, namelijk biseksuelen; mensen die aangetrokken waren tot mannen en tot vrouwen.

Genderdiversiteit

Sekse of geslacht wordt gebruikt om te verwijzen naar iemands biologisch geslacht: man of vrouw (of intersekse). Gender daarentegen is een sociale constructie die door elke maatschappij vormgegeven wordt. In de westerse samenleving zijn er dus bepaalde rollen en verwachtingen gekoppeld aan het 'man-zijn' of 'vrouw-zijn', er heerst hier namelijk een binaire opdeling van gender. Vandaag wordt gender echter steeds meer als spectrum gezien (Woordenlijst | çavaria, 2021). Het is hierbij belangrijk om een kanttekening te maken: in veel literatuur wordt gesproken over 'mannen' en 'vrouwen' als de twee genderidentiteiten, maar er zijn ook mensen die zich niet in deze opdeling vinden (non-binair, genderqueer) of mensen wiens toegewezen geslacht niet overeenkomt met hun ervaren genderidentiteit (transgender) (Woordenlijst | çavaria, 2021). Uit een studie van Van Caenegem et al. (2015) blijkt dat 1,9% van de vrouwen en 2,2% van de mannen genderambivalent zijn, en dat 0,6% van de vrouwen en 0,7% van de mannen gevoelens van genderincongruentie ervaren.

Seksuele diversiteit

In wat volgt worden definities gehaald uit meerdere bronnen om aan te tonen dat er vaak geen eenduidige definitie bestaat.

Heteroseksualiteit

'Heteroseksueel' wordt in Van Dale beschreven als "met seksuele gevoelens voor het andere geslacht" ("Heteroseksueel", z.d.). Bij de uitleg van het woord 'heterosexual' in de Cambridge Dictionary vinden we dat dit een seksuele aantrekking is tot mensen van het andere geslacht ("Heterosexual", z.d.). Bij Çavaria wordt 'hetero' omschreven als een seksuele en/of romantische aantrekking tot mensen van het andere geslacht (man of vrouw). Er wordt ook vermeld dat heteroseksualiteit vaak als de norm wordt gezien maar dat deze de laatste tijd meer in vraag wordt gesteld (Woordenlijst | çavaria, 2021).

Homoseksualiteit (man en vrouw)

In Van Dale wordt 'homoseksueel' beschreven als "met seksuele gevoelens voor leden van het eigen geslacht; = homofiel" ("Homoseksueel", z.d.). Bij de Cambridge Dictionary zien we dat 'homosexual' wordt uitgelegd als aantrekking tot mensen van het eigen geslacht en niet tot mensen van het andere geslacht ("Homosexual", z.d.). Bij Çavaria zien we dat homoseksualiteit gezien wordt als het zich seksueel en/of emotioneel aangetrokken voelen tot personen met dezelfde genderidentiteit. Ook wordt de term vooral gebruikt door mannen die op mannen vallen (Woordenlijst | çavaria, 2021).

Biseksualiteit

'Biseksueel' wordt in Van Dale omschreven als "geslachtelijk aangetrokken tot beide seksen" ("Biseksueel", z.d.). In de Cambridge Dictionary zien we dat 'bisexual' betekent dat men seksueel aangetrokken is tot zowel mannen als vrouwen ("Bisexual", z.d.). Bij Çavaria wordt 'biseksualiteit' uitgelegd als een romantische en/of seksuele oriëntatie waarbij men de mogelijkheid ervaart om seksueel of romantisch tot meer dan één genderidentiteit aangetrokken te zijn. Er wordt ook vermeld dat de genderidentiteiten op zich en de intensiteit van de aantrekking doorheen de tijd kunnen evolueren (Woordenlijst | çavaria, 2021).

De term biseksualiteit is reeds in gebruik sinds de 19e eeuw, en dan vooral binnen de anatomie en fysiologie waar het gebruikt werd om te verwijzen naar levensvormen die ofwel geen geslachtelijke kenmerken hebben ofwel kenmerken van beide geslachten vertonen. In de 20^e eeuw kwam daar verandering in en werd de term gebruikt om naar de mannelijkheid en vrouwelijkheid van een individu te verwijzen, maar ook om een aantrekking tot beide geslachten te benoemen. Sinds de jaren '80 van de vorige eeuw wordt biseksualiteit vooral gebruikt in de context van seksuele aantrekking en seksueel gedrag. Deze betekenissen, hoewel verschuivend door de tijd, blijven een impact hebben op de manier waarop biseksualiteit gepercipieerd worden door mensen vandaag (MacDowall, 2009).

Pansexualiteit/Queer/Asexualiteit

Voor de volgende definities wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de woordenlijst van Çavaria (2021) aangezien deze vereniging zich bijna uitsluitend bezighoudt met dit onderwerp en het merendeel van volgende termen niet te vinden is in bijvoorbeeld Van Dale. De definities vanuit de Cambridge Dictionary worden wel aangehaald.

Pansexualiteit is een seksuele oriëntatie waarbij men gender niet belangrijk vindt bij een potentiële partner. 'Pansexual' wordt in Cambridge Dictionary omschreven als een seksuele aantrekking naar veel soorten mensen, zonder rekening te houden met het feit dat ze mannen of vrouwen zijn. ("Pansexual", z.d.)

Queer is een koepelterm die wordt gebruikt voor mensen die weten dat ze in het LGBT-spectrum zitten, maar (nog) niet exact weten waar. Het kan ook als statement gebruikt worden tegen de cisgender- en heteronorm. In de Cambridge Dictionary wordt echter gesproken over 'homoseksueel' (vooral in verwijzing naar een man) of over het niet passen in traditionele ideeën over gender of seksualiteit (het gaat hierbij over de cisgender- en heteronorm). Ook werd het woord 'queer' vroeger als 'vreemd' gebruikt ("Queer", z.d.).

Aseksualiteit is het ervaren van geen of weinig seksuele aantrekking tot andere personen. In de Cambridge Dictionary wordt 'asexual' omschreven als het niet hebben van een geslacht of van seksuele organen, of het geen interesse hebben in seksuele relaties ("Asexual", z.d.). Deze term wordt als enige ook teruggevonden in Van Dale, met dezelfde twee verklaringen ("Aseksueel", 2020).

Kritische noot omtrent terminologie en definities

Wat opvalt bij de definities rond seksuele oriëntatie is dat men in beide woordenboeken (Van Dale en Cambridge Dictionary) vaak spreekt over aantrekking tot een sekse of geslacht. Bij Çavaria wordt vaker gesproken over een aantrekking tot *mensen* met een bepaalde genderidentiteit. Bovendien wordt er bij Çavaria gesproken over een seksuele en/of romantische aantrekking, terwijl het in de woordenboeken enkel over een seksuele (of geslachtelijke) aantrekking gaat. Zoals in het begin vermeld is er dus nog steeds geen consensus over een eenduidige definitie van deze termen en is de ene definitie bovendien breder dan de andere. Daarbij vermelden we graag nog dat Çavaria een koepelorganisatie is van Vlaamse LGBTI-organisaties en waarschijnlijk meer belang hecht aan brede en juiste definities dan een algemeen woordenboek. (*Wie zijn we | çavaria*, 2021). Harms (2013) stelt dat woordenboeken culturele spiegels zijn waarin zaken op een zo objectief mogelijke manier verklaard worden. Dit betekent ook dat woordenboeken zelf onderhevig zijn aan dominante vertogen en culturele vooroordelen over onderwerpen zoals bijvoorbeeld genderidentiteit en seksuele oriëntatie, in dit geval heteronormativiteit. Aangezien deze vertogen door hun alomtegenwoordige aanwezigheid moeilijk direct waarneembaar zijn is het belangrijk om dergelijke onderwerpen met een kritische blik te bekijken. We willen ook nog vermelden dat in België vooral het letterwoord 'holebi' (homo, lesbisch en biseksueel) wordt gebruikt. In Engelstalige landen vinden we vaak het acroniem LGBTQIA+ (Lesbian, Gay, Bisexual, Trans, Queer, Intersex, Asexual and others), iets wat oorspronkelijk begon als GLB (Gay, Lesbian, Bisexual) in Amerika. Waar het Engelstalige acroniem zich bleef uitbreiden, werd in België (Vlaanderen) vastgehouden aan de term holebi's (Eeckhout & Paternotte, 2011).

Seksualiteit en de Maatschappij

Seksuele oriëntatie en gender(rollen)

Yarber en Sayad (2018) stellen dat veel mensen gender(rollen) en seksuele oriëntatie aan elkaar koppelen, terwijl dit niet helemaal correct is. Zo zien westerse mensen heteroseksuele mannen als “mannelijk” en heteroseksuele vrouwen als “vrouwelijk”, waarbij “mannelijk” en “vrouwelijk” gebaseerd zijn op genderstereotypes uit deze cultuur. Mannen en vrouwen worden als tegengestelden van elkaar gezien, waarbij de kwaliteiten van mannen (agressief, taak-georiënteerd, rationeel) niet te combineren zijn met de kwaliteiten van vrouwen (passief, emotie-georiënteerd, irrationeel). Hyde (2014) vecht deze stelling aan door te kijken naar meta-analyses over zowel verschillen als gelijkenissen tussen mannen en vrouwen. Ze concludeert dat het voor onderzoek interessanter is om geslacht altijd in combinatie met andere factoren (zoals etniciteit) te zien en om zich af te vragen of eventuele verschillen wel belangrijk zijn. De laatste decennia zijn deze stereotiepe beelden (vooral die rond vrouwelijkheid) wat veranderd, en wordt gender nu meer gezien als ‘de mogelijkheid/de waarschijnlijkheid’ dat iemand zich mannelijk of vrouwelijk zal gedragen (Yarber & Sayad, 2018).

Heteronormativiteit

Çavaria (2021) beschrijft de heteronorm als “de maatschappelijke veronderstelling dat iedereen heteroseksueel is en voldoet aan de bijhorende (ongeschreven) sociale regels en verwachtingen”. Er is dus automatisch de verwachting dat mensen een (heteroseksuele) man-vrouwrelatie zullen hebben en dat een man zich “mannelijk” en een vrouw zich “vrouwelijk” zal gedragen. Deze norm is in de huidige westerse maatschappij dus cisgender en heteroseksueel. Volgens Yarber en Sayad (2018) impliceert dit cisgender en heteroseksuele plaatje dat “mannelijke” mannen en “vrouwelijke” vrouwen tot elkaar aangetrokken zullen zijn, waardoor er twee belangrijke overtuigingen ontstaan tegenover homoseksualiteit. Ten eerste wil dit zeggen dat homoseksuele mannen niet “mannelijk” kunnen zijn en homoseksuele vrouwen niet “vrouwelijk”. Ten tweede houdt dit in dat homoseksuele mannen enkele “vrouwelijke” trekken hebben en dat homoseksuele vrouwen enkele “mannelijke” trekken hebben. Deze overtuigingen impliceren dat de traditionele genderrollen niet ingevuld kunnen worden door homoseksuelen en dat een “echte man” of een “echte vrouw” niet homoseksueel is. De verwarring tussen gender(rollen) en seksuele oriëntatie is hier duidelijk voelbaar.

Heteronormativiteit is aanwezig op meerdere vlakken van de maatschappij. In scholen wordt zowel in handboeken als door leerkrachten weinig gesproken over homoseksualiteit, waardoor heteroseksualiteit een status van privilege krijgt en de “normale” seksuele oriëntatie

is (Dewaele & Vincke, 2009). Daarnaast spelen de media ook een grote rol bij het in stand houden van een heteronormatieve kijk. Hier hebben we het dan vooral over televisieprogramma's die al dan niet holebi's bevatten en op welke manier deze dan gepresenteerd worden. Personen die afwijken van de heteronorm worden nog steeds als deviant of inferieur gezien en worden vaker uitgesloten in televisieprogramma's dan personen die deze heteronorm wel volgen (Dhaenens, 2013). Ook in de gezondheidszorg zien we dat er nog vaak vooroordelen bestaan tegenover personen uit de LGBT-gemeenschap en dat hulpverleners in de geestelijke gezondheidszorg vaak niet genoeg kennis hebben over deze mensen en hun context/leefwereld. Aangezien homoseksualiteit tot 1973 gecategoriseerd werd als mentale stoornis door de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM) en tot 1991 werd gepathologiseerd door de International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD), zit de gezondheidssector nog volop in het proces om mensen uit de LGBT-gemeenschap niet te stigmatiseren en een even kwaliteitsvolle zorg te bieden als mensen die wel aan de cis-heteronorm voldoen. Aangezien zorgverleners vaak nog denken dat seksuele oriëntatie gelinkt is aan pathologie (omdat ze afwijken van de norm) houden ze mee het stigma in stand voor mensen van de LGBT-gemeenschap. Er is enerzijds respect en sensitiviteit nodig, maar anderzijds ook expertise in het werken met mensen uit de LGBT-gemeenschap (Nieder et al., 2020).

Beeld van holebi's

Historisch – nu

Het Westen

In Michelson (2019) lezen we hoe er zowel in de Verenigde Staten als in Europa grote veranderingen optraden met betrekking tot holebi en transgender onderwerpen. Zo ging in de Verenigde Staten in 1996 slechts 27% akkoord met het voorstel om het huwelijk voor koppels van hetzelfde geslacht goed te keuren, terwijl er in 2013 wel een meerderheid akkoord ging met dit voorstel. Michelson (2019) vergelijkt de strijd naar zichtbaarheid en erkenning met die van andere minderheidsgroepen, zoals mensen met een andere huidskleur of een andere geloofsovertuiging. Deze minderheidsgroepen proberen te streven naar het winnen van bondgenoten en mensen die hen steunen die tot de meerderheidsgroep behoren en die het voor het zeggen hebben. Het zichtbaarder worden van minderheidsgroepen zoals holebi's kan ook inspirerend werken voor andere staten of landen via het zogenaamd transnationaal activisme. Dit activisme op maatschappelijk niveau heeft ook een impact op de publieke opinie tegenover deze minderheidsgroepen.

Michelson (2019) bespreekt ook de invloed van de aids crisis in de Verenigde Staten van 1987-1992 die voor een piek zorgde in het aantal individuen dat uit de kast kwam als homoseksueel of lesbisch. Daarnaast zien we in het begin van de jaren 1990 ook een piek in

positieve attitudes tegenover homoseksuele en lesbische individuen, vermoedelijk door meer interpersoonlijk contact met deze individuen en door de aanwezigheid in de popcultuur (zoals de bekende Amerikaanse serie 'Will and Grace' die ook een homoseksueel personage introduceerde). Hierbij valt op dat de attitudes steeds positiever waren bij jongere Amerikanen. De algehele trend van attitudes is zowel in de Verenigde Staten als in Europa positief en sneller dan initieel verwacht, aangezien het blijkbaar minder uitmaakt hoe men blootgesteld wordt aan holebi's (via interpersoonlijk contact, via popcultuur, activisten uit andere landen zien...).

Ng (2017) vermeldt een verandering in de manier waarop holebi's op zoek gingen naar zichtbaarheid in de Verenigde Staten. Vóór de jaren 1960 bleven de meeste holebi's eerder onder de radar aangezien er toen nog straffen stonden op homoseksualiteit. Daarnaast komen de voorbije jaren holebi's soms in de media wanneer er over fysiek geweld tegen hen gesproken wordt, waarbij reeds correlaties gevonden werden met meer fysiek geweld na dit soort nieuwsberichten. Zichtbaarheid heeft dus niet altijd een positieve impact op de publieke opinie tegenover holebi's.

Dezelfde auteur beschrijft dat er in heel wat landen vaak nog censuur of strikte regels op het internet zijn. Zo zijn er in Zuid-Korea enkele online zoekmachines die zoekopdrachten rond 'homoseksualiteit' of 'gay' labelen als 'schadelijk voor jonge gebruikers' of deze inhoud enkel voor volwassenen beschikbaar stellen. In China toont de grootste online zoekmachine advertenties rond het 'behandelen' van homoseksualiteit wanneer er gezocht wordt naar zaken gerelateerd aan homoseksualiteit (Ng, 2017).

In recenter nieuws kwam naar voor dat de Amerikaanse staat Florida een wetsvoorstel goedkeurde dat scholen verbiedt om aan kinderen van 5-9 jaar les te geven over genderidentiteit en seksuele oriëntatie (Call, 2022). Hierbij gaan kritische stemmen op die vrezen dat dit soort wetsvoorstellen ervoor kunnen zorgen dat de LGBT-jeugd gestigmatiseerd zal worden.

België

In Eeckhout en Paternotte (2011) zien we dat België het tweede land ter wereld was om het huwelijk toe te staan voor koppels van hetzelfde geslacht. Daarnaast is er een antidiscriminatiewet op basis van seksuele oriëntatie en is adoptie ook mogelijk voor getrouwde, niet-getrouwde of single holebi's. De auteurs spreken van een paradijs voor holebi-rechten, maar ook over de paradox ervan: België heeft namelijk enkele factoren die in het nadeel spelen van LGBT-rechten, zoals racisme, geloof, conservatieve politieke partijen...

Eeckhout en Paternotte (2011) bespreken een aantal ontwikkelingen die van België dan wel een 'paradijs voor LGBT-rechten' hebben gemaakt.

Die ontwikkelingen speelden zich vooral af op politiek-cultureel vlak. Zo is België een van de meest geseclariseerde landen van West-Europa. Tot het midden van de vorige eeuw had de Rooms-Katholieke Kerk een sterke greep op de Belgische samenleving. De seksuele revolutie die zich vanaf de jaren 1960 in meerdere westerse landen ontwikkelde, richtte zich in België op één vijand: de Rooms-Katholieke Kerk. Haar politiek-historische katholieke zuil kreeg daarbij steeds meer tegenkanting van de twee andere politieke zuilen, de socialistische en de liberale. Ethische kwesties, zoals euthanasie, anticonceptie, abortus en genderrollen, kregen daardoor een prominentere plaats op de politieke agenda en werden niet langer vanuit een religieus standpunt benaderd.

Voor de verkiezingsnederlaag van de christendemocraten in 1999 speelde hierin een grote rol (Eeckhout & Paternotte, 2011). Na meer dan 40 jaar werden zij van de macht verdreven, en konden de seculiere partijen een eigen coalitie vormen. Aangezien deze erg heterogeen was van aard (met Vlaamse en Waalse liberalen, socialisten en groene partijen), was er nood aan een symbolisch thema waarop ze zich duidelijk kon onderscheiden van de christendemocraten. Dat thema vonden ze in ethische kwesties, waaronder het introduceren van LGBT-rechten.

Daarnaast heeft de federalisering van België, waarbij de regio's meer autonomie kregen, vooral voor de Vlaamse LGBT-gemeenschap een positieve invloed gehad. Omdat Vlaanderen ethisch progressiever is dan Wallonië, vonden zij gemakkelijker politieke steun voor hun standpunten. Bovendien is deze beweging, vandaag bekend als Çavaria, goed georganiseerd, en heeft ze vooral de laatste decennia erg veel invloed kunnen uitoefenen op de politiek. Als koepelorganisatie heeft ze vrijwel een monopolie als belangenverdediger van de LGBT-gemeenschap.

Ook de media hebben een grote rol gespeeld in het veranderen van de algemene mentaliteit tegenover de LGBT-gemeenschap (Eeckhout & Paternotte, 2011). Door de secularisering zijn er in Vlaanderen geen belangrijke religieuze mediakanalen. Het grootste deel van de Vlaamse journalisten bevindt zich bovendien aan de linkerkant van het politieke spectrum, waardoor onderwerpen als seksualiteit vaker en neutraler behandeld worden in vergelijking met landen waar wel nog grote anti-LGBT-groepen actief zijn. Dit in combinatie met de afwezigheid van een systematisch negatief tegendiscours, zowel op maatschappelijk niveau als in de media, heeft in België (vooral in Vlaanderen) geleid tot een normalisatie van de LGBT-gemeenschap, gaande van aanvaarding tot passieve onverschilligheid.

Holebifobie en vooroordelen

Uit een studie van Beyond The Box (2014) blijkt dat de mate waarin Belgen holebifobe attitudes hebben, voorspeld wordt door rigide denkpatronen over geslacht en gender. Hierbij wordt gevonden dat bij mannelijke respondenten vaak de genderidentiteit en genderrol een groot effect hebben op de attitudes terwijl dit bij vrouwelijke respondenten veel minder het geval is. Anderzijds speelt religie wel vaker een rol bij vrouwelijke respondenten dan bij mannelijke respondenten. Daarnaast speelt de sociale dominantie, de seksuele oriëntatie en leeftijd van de respondent ook een belangrijke rol in deze attitudes. Bovendien blijken vrouwen over het algemeen minder holebifob te zijn dan mannen en komt holebifobie vaker voor in steden dan op het platteland.

Beeld over biseksuelen

In een artikel van Ochs (1996) wordt beschreven hoe biseksuele individuen op vlak van discriminatie en vooroordelen verschillen van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen. Het feit dat onze maatschappij erg binair denkt en heteroseksualiteit ziet als de norm, waarbij homoseksualiteit als antithese wordt verondersteld, laat weinig ruimte over voor de opvatting dat seksualiteit een continuüm is waar biseksualiteit, asexualiteit en andere seksuele oriëntaties ook een gelijkwaardige plaats hebben (zie ook de gelijklopende trend rond genderidentiteit, waarbij de twee veronderstelde uitersten man en vrouw zijn en waarbij mensen die non-binair, transgender, agender enz.... niet binnen dit binaire plaatje passen). Biseksuele individuen worden door heteroseksuele individuen vaak over dezelfde kam geschoren als homoseksuele mannen en lesbische vrouwen. Tot op zekere hoogte klopt deze groepering, bijvoorbeeld wanneer een biseksueel individu gevoelens/aantrekking ervaart ten opzichte van iemand van hetzelfde geslacht.

Diezelfde groepering van biseksuelen enerzijds en homoseksuele en lesbische individuen anderzijds gaat volgens Ochs (1996) echter niet volledig op. Biseksuele individuen krijgen veel vaker te horen dat hun seksuele oriëntatie niet bestaat, dat ze eigenlijk homoseksueel/lesbisch zijn, dat ze extra willen opvallen met hun seksuele oriëntatie. Deze vooroordelen komen zowel van heteroseksuele als homoseksuele/lesbische individuen en schetst het unieke van de discriminatie en vooroordelen tegenover biseksuele individuen: ze komt van twee kanten.

Dezelfde auteur vermeldt dat biseksualiteit een stuk minder zichtbaar is dan homoseksualiteit en dat er vaak enkel gesproken wordt over biseksualiteit wanneer er zich een ongemakkelijker situatie voordoet (vb. een man die zijn vrouw verlaat voor een andere man, een vrouw die haar lesbische partner verlaat voor een man). In dat opzicht wordt biseksualiteit vaak gekaderd als een 'overgangsfase' tussen heteroseksualiteit en

homoseksualiteit (meestal in die richting). Hierdoor wordt biseksualiteit gezien als een van de stappen in het proces van uit de kast komen, waardoor het een vluchtige bijklank krijgt en weinig geloofwaardig wordt geacht. Dit impliceert ook dat biseksuele individuen die geen dergelijke ongemakkelijke situaties meemaken het meest onzichtbaar blijven. Ze blijven als het ware onder de radar, waardoor het instabiele beeld over biseksualiteit amper gecorrigeerd kan worden.

Ochs (1996) ontleedt ook het woord 'biseksualiteit': de 'bi' impliceert dat men altijd in dezelfde mate aangetrokken is tot personen van hetzelfde als van het andere geslacht (de verdeling is 50-50). In werkelijkheid is dit amper zo. Onderzoekers Weinberg et al. (1994) deden onderzoek naar biseksuele individuen op basis van een uitgebreide Kinsey-schaal (zie 'Seksuele oriëntatie'). Deze drie schalen gingen over seksuele gevoelens, seksueel gedrag en romantische gevoelens. De schalen gingen van 1 (helemaal heteroseksueel) tot 5 (helemaal homoseksueel), waarbij antwoordoptie 3 het perfecte midden tussen heteroseksueel en homoseksueel is. Op basis van deze drie schalen konden de onderzoekers enkele 'types' biseksuelen onderscheiden. Het 'pure' biseksuele type (personen die op alle schalen antwoordoptie 3 antwoordden) kwam slechts bij 2% van de biseksuele mannen en 17% van de biseksuele vrouwen voor. Daarnaast onderscheiden de onderzoekers ook de types die meer naar heteroseksualiteit of homoseksualiteit neigen. Bij de eerste groep hoorde 45% van de biseksuele mannen en 20% van de biseksuele vrouwen. Bij de tweede groep hoorde 15% van de biseksuele mannen en 15% van de biseksuele vrouwen. Ten slotte was er nog een laatste categorie waarbij personen bij de drie schalen gevarieerde antwoorden gaven, en niet in één van bovenstaande 'types' pasten. Uit het onderzoek is duidelijk dat biseksuele personen vaak geen 50-50 verdeling hebben, zij het op vlak van seksuele gevoelens, seksueel gedrag of romantische gevoelens. Ook hier kunnen we spreken over een continuüm.

In het artikel vergelijkt Ochs (1996) de verschillen in bifobie bij heteroseksuele individuen en bij homoseksuele/lesbische individuen. Bij heteroseksuele individuen heerst vooral de opvatting over de link tussen biseksualiteit en aids, waarbij er via onveilige seksuele betrekkingen een besmetting wordt opgedaan en eventueel doorgegeven aan een nietsvermoedende partner. Dit stigma wordt bevestigd door onderzoek van Herek et al. (2009) waarbij biseksuele (en ook homoseksuele) mannen vaak nog gelinkt worden aan aids, maar ook andere ziektes zoals bepaalde kankers, hepatitis B, syfilis enz. Ook speelt volgens Ochs (1996) de overtuiging dat biseksuele personen per definitie niet monogaam zijn en er meerdere relaties op nahouden, met personen van elk geslacht. Bij homoseksuele/lesbische individuen is de situatie iets complexer aangezien biseksuele individuen de scheidingslijn tussen 'wij' (homoseksuele en lesbische individuen) en 'zij' (heteroseksuele individuen) vager maken en bovendien raakt aan de eenheid en homogeniteit van de homoseksuele

gemeenschap. Voor veel homoseksuele en lesbische individuen zijn biseksuele individuen niet zo onderdrukt als zijzelf, en hebben biseksuelen de 'luxe' om te kiezen voor een heteroseksuele relatie waardoor deze onderdrukking amper naar voor komt. Ze vrezen hierdoor dat biseksuele individuen een heteroseksuele relatie zullen prefereren boven een homoseksuele. In het licht van het opkomende feminisme in de Verenigde Staten in de jaren 1970 zagen lesbische vrouwen biseksuele vrouwen bovendien als verraders van de feministische beweging omdat ze hierdoor toch nog konden kiezen voor hun privilege in de vorm van een heteroseksuele relatie. Dit wordt bevestigd door andere onderzoekers (Israel & Mohr, 2004; Herek, 2002; Hayfield et al., 2014). Homoseksuele mannen hebben volgens Ochs (1996) eerder de neiging om te denken dat biseksuele mannen bang zijn om voor hun échte seksuele oriëntatie (homoseksualiteit) uit te komen om niet uitgesloten te worden door de heteroseksuele gemeenschap.

Onderzoek van Spalding en Peplau (1997) bij een steekproef van heteroseksuele studenten toonde aan dat de attitudes tegenover biseksuele individuen verschilden indien deze met een andere groep individuen werden vergeleken. Indien biseksuele individuen vergeleken werden met heteroseksuele individuen, veronderstelde men dat de biseksuele persoon diens partner sneller zou bedriegen of een seksueel overdraagbare aandoening zou doorgeven. Ook dachten de heteroseksuele respondenten dat biseksuele individuen hun heteroseksuele partner beter seksueel zouden kunnen bevredigen in vergelijking met een heteroseksuele partner. Biseksuele individuen werden als even betrouwbaar gezien als heteroseksuele individuen en ook de kans dat een biseksueel individu een liefdevolle en toegewijde relatie heeft, verschilde niet van de kans dat een heteroseksueel individu dit heeft. In vergelijking met homoseksuele of lesbische individuen werd het risico op het doorgeven van een soa groter ingeschat bij biseksuele individuen. Daarnaast bestond ook de opvatting dat biseksuele personen hun partner minder goed seksueel kunnen bevredigen dan een homoman of lesbische vrouw dit kan.

In hetzelfde onderzoek van Spalding en Peplau (1997) werd ook gekeken naar het eventuele verschil in perceptie wanneer biseksuele individuen een heteroseksuele relatie aangaan, dan wel een homoseksuele/lesbische relatie. Heteroseksuele respondenten hadden geen significant positievere attitudes tegenover biseksuele individuen in een heteroseksuele relatie, ondanks het feit dat deze laatste hiermee eerder de heteronorm volgen. De verklaring die Spalding en Peplau (1997) hiervoor geven is het feit dat biseksuele individuen als hoogerisicogroep worden gezien voor het doorgeven van soa's, en dat het geslacht van diens partner er niet toe doet bij het vormen van attitudes. Deze studie vond geen verschil in de attitudes tegenover biseksuele mannen enerzijds en biseksuele vrouwen anderzijds. De

onderzoekers verklaren dit door de beperkte kennis over bisexualiteit bij de respondenten, waardoor de attitudes ongedifferentieerd blijven en over bisexualiteit in het algemeen gaan.

Mohr en Rochlen (1999) stellen dat er nog erg veel stereotypen bestaan rond biseksuele mensen en dat deze in stand gehouden worden door zowel hetero's, homo's als lesbiennes. Deze stereotypen gaan vaak over het feit dat biseksuelen niet zeker zouden zijn over hun seksuele identiteit, dat ze overspelig zouden zijn in relaties en dat ze meerdere gelijktijdige partners zouden verlangen. Deze vooroordelen zijn vergelijkbaar met vooroordelen tegenover homo's en lesbiennes, maar zijn er niet gelijk aan. Deze specifieke stigmatisering van bisexualiteit wordt benoemd met de term binegativiteit of bifobie (in tegenstelling tot holebifobie – zie 'Holebifobie en vooroordelen'). Mohr en Rochlen ontwikkelden zelf een vragenlijst (zie ook 'Meten van attitudes tegenover biseksuelen') en haalden enkele domeinen aan in attitudes tegenover bisexualiteit, namelijk attitudes over de (morele) tolerantie van bisexualiteit, over de legitimiteit van bisexualiteit als seksuele oriëntatie en over de betrouwbaarheid van biseksuelen als romantische partner, vriend(in) of lid van de gemeenschap. Bij de legitimiteit van bisexualiteit als seksuele oriëntatie bedoelen Mohr en Rochlen dat men denkt dat biseksuelen verward, besluiteloos of onvolwassen zijn of in ontkenning leven.

Door de resultaten van hun eigen ontwikkelde vragenlijst stelden Mohr en Rochlen (1999) dat de attitudes tegenover biseksuele individuen verschillend kunnen zijn naargelang men het over biseksuele mannen of biseksuele vrouwen heeft. Zo namen zij voor het eerst het geslacht van het biseksuele individu op in de vragen, waardoor ze de attitudes konden onderscheiden naargelang het geslacht. In het algemeen vonden ze dat de stabiliteit van de seksuele oriëntatie bij biseksuele mannen en vrouwen anders wordt ingeschat in een steekproef van homomannen en lesbische vrouwen. Lesbische vrouwen schatten de stabiliteit hoger in bij biseksuele mannen, terwijl homomannen deze hogere stabiliteit toekennen aan biseksuele vrouwen. Bij heteroseksuele mannen blijkt dat biseksuele vrouwen als moreel en meer toelaatbaar worden aanzien dan biseksuele mannen. Bovendien zien de onderzoekers dat het persoonlijk kennen van een biseksueel persoon positief gecorreleerd lijkt te zijn met de mate waarin met deze seksuele oriëntatie als stabiel ziet en tolereert. De mate van stabiliteit en tolerantie zijn dan weer positief gecorreleerd met de bereidheid om een relatie aan te gaan met biseksuele individuen.

Herek (2002) voegt zich bij deze bevindingen en stelt bovendien dat attitudes van hetero's tegenover biseksuele mannen over het algemeen negatiever zijn dan attitudes tegenover biseksuele vrouwen. Ook werd de vergelijking gemaakt met de attitudes van hetero's tegenover homo's en lesbiennes. Heteroseksuele vrouwen hadden positievere

attitudes tegenover homo's en lesbiennes dan tegenover biseksuelen (onafhankelijk van geslacht), terwijl heteroseksuele mannen positievere attitudes hadden tegenover lesbiennes en biseksuele vrouwen dan tegenover homo's en biseksuele mannen. De resultaten zijn ook afhankelijk van de leeftijd van de respondent (waar oudere leeftijdscategorieën vaker negatievere attitudes hebben dan jongere) en van het al dan niet reeds contact gehad te hebben met biseksuele individuen. Het hebben van contact met homo's, lesbiennes of biseksuelen mannen of vrouwen is een mediator voor meer positieve attitudes tegenover deze groepen. Daarnaast werden de attitudes tegenover biseksuele individuen ook vergeleken met een hele groep andere individuen, zoals etnische groepen, druggebruikers, religieuze individuen, etc. Hieruit kwam naar voor dat de attitudes tegenover biseksuele individuen het meest negatief waren, met uitzondering van attitudes tegenover druggebruikers.

Israel en Mohr (2004) stellen dat de complexiteit van de attitudes tegenover biseksuele individuen vermoedelijk stamt uit het feit dat biseksualiteit de veronderstellingen van heteroseksuele individuen en homomannen en lesbische vrouwen over seksuele oriëntatie uitdaagt. Een van deze veronderstellingen is dat seksuele oriëntatie een dichotoom gegeven is, dus dat men tot mensen van ofwel het andere geslacht ofwel het eigen geslacht is aangetrokken. Biseksualiteit gaat in tegen deze monoseksuele opvatting.

Israel en Mohr (2004) bespreken enkele factoren die de attitudes tegenover biseksuele individuen beïnvloeden. Een fenomeen dat biseksuele individuen gemeenschappelijk hebben met homomannen en lesbische vrouwen is dat van heteroseksisme, waarbij heteroseksualiteit als superieur wordt gezien aan homoseksualiteit. Daarnaast wordt biseksualiteit niet altijd als ware seksuele oriëntatie gezien, waarbij men denkt dat het slechts een fase is of dat het individu eigenlijk homo of lesbisch is, maar dit nog niet aan zichzelf durft toegeven. Men kan ook denken dat biseksuele individuen verward zijn of dat ze niet kunnen kiezen wat hun seksuele oriëntatie eigenlijk is. Biseksualiteit wordt vaak gezien als een seksuele oriëntatie waarbij men in 50% van de gevallen aangetrokken is tot het ene geslacht en in 50% van de gevallen tot het andere geslacht, terwijl dit vaak niet het geval is. Bovendien wordt de 'ware' seksuele oriëntatie van een biseksueel individu vaak afgeleid aan de hand van de partner die ze op dat moment hebben. Op vlak van seks en seksualiteit stelt Eliason (in Israel & Mohr, 2004) dat de overtuiging heerst dat biseksuele individuen niet monogaam kunnen of willen zijn en dat ze partners van beide geslachten willen op hetzelfde moment. In plaats van het 'potentieel voor beide' wordt seksualiteit bij biseksuele individuen gezien als de 'vereiste voor beide'. Ten slotte worden biseksuele individuen uit onderzoek van Eliason (in Israel & Mohr, 2004) als minder betrouwbaar gezien dan anderen (zoals het niet monogaam kunnen of willen zijn). Deze mindere betrouwbaarheid geldt zowel op vlak van relaties als vriendschappen.

Naast deze negatieve opvattingen over bisexualiteit geven Israel en Mohr (2004) ook enkele positieve noten rond attitudes tegenover bisexualiteit. Jongere generaties lijken positievere attitudes te hebben tegenover bisexualiteit dan oudere generaties. Daarnaast wordt seksuele oriëntatie meer en meer gezien als een spectrum, waarbij bisexualiteit een plaats inneemt die zelf ook gradaties omvat. Ten slotte ligt er ook een valkuil in de positievere attitudes tegenover seksuele individuen, in het bijzonder tegenover seksuele vrouwen: deze attitudes kunnen ervoor zorgen dat ze als (seksueel) object gezien worden en hiertoe gereduceerd worden. Hierdoor kan het zijn dat heteroseksuele mannen positievere attitudes hebben tegenover seksuele vrouwen omdat er (onbewust) een verlangen is om met twee vrouwen terzelfdertijd seks te hebben en dat de positievere attitudes niet komen vanuit een soort appreciatie voor de diversiteit van seksuele oriëntaties bij vrouwen.

Er is al veel nagedacht over de redenen waarom dergelijke verschillen bestaan. Herek (2002) geeft als mogelijke verklaring voor de lagere tolerantie van heteroseksuele mannen tegenover homoseksuele mannen dat die eersten een druk voelen rond de rol van de man in de maatschappij, waardoor ze mannen die afwijken van deze rol minder tolereren. Het is goed mogelijk dat een gelijkaardige dynamiek ook voorkomt bij hun attitudes tegenover seksuele mannen. Een andere reden die ervoor kan zorgen dat lesbiennes een eerder afwijzende houding hebben tegenover seksuele vrouwen kan zijn dat ze denken dat de seksuele vrouwen hebben toegegeven aan de waarden van de patriarchale maatschappij, en dat ze daardoor het label 'lesbienne' niet willen aannemen en toch liever met heteroseksuele personen omgaan. Een laatste reden gaat over de negatievere houding van homo's tegenover seksuele mannen, namelijk dat sommige homomannen vrezen dat ze zelf seksueel zouden zijn en dat ze hierdoor opnieuw uit de kast zouden moeten komen (Mohr & Rochlen, 1999).

Feinstein et al. (2014) onderzochten de bereidheid van personen om een romantische en/of seksuele relatie aan te gaan met een seksueel individu. Ze vonden dat heteroseksuele vrouwen, heteroseksuele mannen en lesbische vrouwen minder bereid waren dan seksuele individuen om romantisch en/of seksueel gedrag te stellen met seksuele partners. Ook vonden ze dat homomannen en seksuele mannen niet significant van elkaar verschilden op vlak van bereidheid tot hetzelfde gedrag. Over het algemeen leken heteroseksuele individuen minder bereid dan homomannen en lesbische vrouwen om romantisch en/of seksueel gedrag te stellen. Bovendien waren de respondenten over het algemeen minder bereid om een relatie te hebben met een seksueel individu dan dat ze bereid waren om seks te hebben met een seksueel individu.

Ook belangenorganisatie Bi+ Nederland (2021) ziet dat 40% van de biseksuele personen reeds meemaakte dat mensen ervan uitgaan dat hun biseksuele oriëntatie slechts tijdelijk is en dat meer dan 80% van de biseksuele personen zou willen dat hun seksuele oriëntatie serieuzer genomen wordt. Ook lijken de mate van binegativiteit, onzichtbaarheid, extern stigma en intern stigma samen te hangen met twee zaken: het geslacht van de partner (zelfde of andere geslacht) en de “gradatie” van aantrekking (vooral heteroseksueel versus vooral homoseksueel).

Hoe meten?

Seksuele oriëntatie

De eerste vragenlijst die niet enkel de opties ‘heteroseksueel’ of ‘homoseksueel’ gaf, was de *Kinsey Homosexual-Heterosexual Rating Scale* uit 1948, waar respondenten op een zevenpuntschaal konden aangeven wat hun seksuele oriëntatie was. De schaal liep van 0 (exclusief heteroseksueel) tot 6 (exclusief homoseksueel) en liet voor het eerst toe dat men een seksuele oriëntatie kon hebben *tussen* de tot dan toe vooral binaire opdeling. We kunnen deze schaal dus zien als de start van het meten van biseksualiteit, ondanks het feit dat de term biseksualiteit daar nergens vermeld wordt. Volgens sommige onderzoekers is iedereen die een score heeft anders dan 0 of 6 biseksueel en kan dit als het spectrum van biseksualiteit worden bekeken (Swan & Habibi, 2018). Een kritiek op deze schaal is volgens Weinrich (2014) dat er slechts één aspect van seksuele oriëntatie gemeten werd, namelijk seksueel gedrag. Hierdoor werden de andere factoren van seksuele oriëntatie (seksuele aantrekking, romantische aantrekking en zelfidentificatie) onderbelicht, terwijl er een significant verschil kan zijn tussen deze factoren en seksueel gedrag.

In 1993 werd de *Klein Sexual Orientation Grid* (KSOG) uitgebracht door Klein als reactie op de *Kinsey Homosexual-Heterosexual Rating Scale*. Deze nieuwere schaal was een stuk complexer dan de schaal van Kinsey en werd door middel van zeven variabelen gemeten (in plaats van één variabele). De belangrijkste kritiek op deze schaal was dat ze té complex was en weinig nut had in de praktijk, met name voor het onderscheiden van eventuele categorieën bij biseksuele individuen. Weinrich et al. (2014) geven aan dat biseksualiteit op zichzelf een continuüm is, wat een nuttig perspectief kan zijn voor het verder onderzoeken van biseksualiteit.

Metten van attitudes tegenover biseksuelen

Eliason (1997) vroeg via het gebruik van de *Beliefs about Sexual Minorities Scale* aan heteroseksuele bachelorstudenten om 23 stellingen te beoordelen met ‘akkoord’ of ‘niet akkoord’. Deze stellingen waren gebaseerd op vaak voorkomende stereotypen over biseksualiteit. Er werden ook andere stellingen gegeven over homomannen en lesbische

vrouwen om de attitudes te kunnen vergelijken. Uit de resultaten bleek dat biseksuele vrouwen als meer aanvaardbaar werden ingeschat dan biseksuele mannen, net zoals lesbische vrouwen meer aanvaardbaar ingeschat werden dan homomannen. Biseksuele mannen werden algemeen het minst aanvaardbaar geacht en biseksuele vrouwen het meest aanvaardbaar (nog boven lesbische vrouwen). De stereotypen waar de meerderheid mee akkoord ging, gingen over het feit dat biseksuele individuen flexibelere attitudes hebben tegenover seks dan heteroseksuele individuen en dat rechten voor biseksuele individuen dezelfde zijn als rechten voor homomannen en lesbische vrouwen. De meerderheid ging niet akkoord met de stellingen dat biseksuele individuen psychologisch gezien meer aangepast zijn dan heteroseksuele individuen of dan homomannen en lesbische vrouwen, dat biseksuele individuen eigenlijk homo of lesbisch zijn maar dit niet durven toegeven, en dat biseksuele individuen het beste van twee werelden hebben. De factoren die deze attitudes beïnvloeden zijn volgens deze studie te vinden in het al dan niet kennen van een biseksueel persoon, leeftijd, religie, homofobie en geslacht van de respondent.

Zoals eerder beschreven (zie 'Beeld over biseksuelen') gaven Mohr en Rochlen (1999) aan dat er nog veel negativiteit heerst tegenover biseksuelen. Er waren al enkele vragenlijsten, zoals de *Attitudes Towards Bisexuality Inventory* of ATBI (Mayfield & Carrubba, 1996) rond attitudes over biseksualiteit, maar deze hadden belangrijke beperkingen die Mohr en Rochlen graag wilden oplossen met een eigen vragenlijst, de *Attitudes Regarding Bisexuality Scale* of ARBS. Ten eerste wilden ze het geslacht van de biseksuele persoon ook vermelden in de vraag, om zo een duidelijk onderscheid te kunnen maken tussen attitudes tegenover biseksuele mannen versus biseksuele vrouwen. Ten tweede wilden Mohr en Rochlen een vragenlijst maken die zowel door hetero's, homo's als lesbiennes kon ingevuld worden, en niet enkel door hetero's zoals de vroegere vragenlijsten. Ten slotte wilden ze meer vragen om de betrouwbaarheid en de validiteit te verbeteren.

Uit de ARBS kwamen twee factoren naar boven omtrent de attitudes tegenover biseksuele individuen: tolerantie en stabiliteit. Tolerantie werd beschreven als de graad waarin iemand biseksualiteit als een moreel aanvaardbare seksuele oriëntatie ziet. Stabiliteit gaat eerder over de mate waarin iemand biseksualiteit als een stabiele, legitieme seksuele oriëntatie ziet en ook de mate waarin men biseksuele individuen als betrouwbaar waarneemt (in romantische en seksuele relaties). Uiteindelijk bleken de factoren in de ARBS deels overeen te komen met de factoren uit de vroegere ATBI, maar de ARBS leek een meerwaarde te hebben door de opsplitsing naar het geslacht van het individu in de vraagstelling. Zo stellen Mohr en Rochlen (1999) dat lesbiennes mannelijke biseksualiteit als stabiel aanzien, terwijl homomannen vrouwelijke biseksualiteit stabiel percipiëren. Ook bij heteroseksuele mannen worden biseksuele vrouwen als moreel en meer toelaatbaar aanzien

dan biseksuele mannen; dit werd reeds in meerdere studies gevonden en gerepliceerd. Dit soort bevindingen konden eerdere vragenlijsten zoals de ATBI niet aantonen.

Uit onderzoek van Friedman et al. (2014) waarin de *Bisexualities: Indiana Attitude Scale* of BIAS ontworpen en getest werd, blijkt dat vrouwelijke respondenten significant positievere attitudes hebben tegenover biseksuele mannen en vrouwen in vergelijking met mannelijke respondenten. Ook lijken homomannen en lesbische vrouwen significant positievere attitudes te hebben tegenover biseksuele mannen en vrouwen in vergelijking met heteroseksuele respondenten. Deze studie vond geen significant effect van inkomen of leeftijd op de attitudes tegenover biseksuele mannen of vrouwen. Op individueel niveau blijken de attitudes tegenover biseksuele mannen enerzijds en biseksuele vrouwen anderzijds sterk gecorreleerd te zijn. Toch vonden Friedman et al. (2014) dat de respondenten op steekproefniveau significant negatievere attitudes hadden tegenover biseksuele mannen dan tegenover biseksuele vrouwen. Ook gaf 14,4% van de respondenten aan dat ze biseksualiteit bij mannen noch vrouwen als een legitieme seksuele oriëntatie zien. Hierbij waren de meest negatieve attitudes afkomstig van heteroseksuele mannen.

Dodge et al. (2016) stellen dat leeftijd een significante factor is bij de attitudes tegenover biseksuele individuen, waarbij jongere participanten een positievere attitude vertoonden. Ook het geslacht van de respondenten gaf significante verschillen, waarbij vrouwen positievere attitudes hadden tegenover biseksuele vrouwen in vergelijking met mannen. De attitudes tegenover biseksuele mannen verschilden niet significant naargelang het geslacht van de respondenten. Ook bij opleidingsniveau werden significante verschillen gevonden in de attitudes, waarbij hogere opleidingsniveaus gecorreleerd waren met positievere attitudes in vergelijking met lagere opleidingsniveaus. Ten slotte vonden Dodge et al. (2016) via de BIAS ook belangrijke verschillen in de attitudes naargelang de seksuele oriëntatie van de respondenten. Homomannen en lesbische vrouwen hadden positievere attitudes tegenover biseksuele individuen dan heteroseksuele respondenten. Deze bevindingen werden zowel gevonden in attitudes tegenover biseksuele vrouwen als biseksuele mannen. Dodge et al. (2016) stellen ook dat de attitudes tegenover homomannen en lesbische vrouwen de laatste decennia gestaag positiever worden, terwijl de attitudes tegenover biseksuele individuen bij de bevraagde respondenten vaak neutraler waren. Ze denken dat dit verklaard kan worden door sociale wenselijkheid, onwetendheid, onzekerheid of onverschilligheid van de respondenten.

Onderzoeksvragen

Uit de bovenstaande literatuurstudie vloeien er enkele onderzoeksvragen voor de huidige studie. Aangezien het om cross-sectioneel onderzoek gaat, kunnen we enkel verbanden nagaan.

- Is er een verband tussen seksuele oriëntatie en attitudes tegenover bisexualiteit?
- Is er een verschil tussen de attitudes tegenover bisexuele vrouwen enerzijds en bisexuele mannen anderzijds?
- Is er een verband tussen gender/opleidingsniveau/leeftijd enerzijds en attitudes tegenover bisexualiteit anderzijds?
- Is er een verband tussen het kennen van een bisexueel persoon en attitudes tegenover bisexualiteit?

Methode

Procedure

Dit deel is deels gezamenlijk tussen Lucas Borghys en Caroline Kodeck. In de tekst wordt vermeld welke zaken gedeeld worden en vanaf welk moment het onderzoek verschildt.

De huidige studie bevroeg deelnemers aan de hand van een online survey in Limesurvey ©. Gezien dit een geassocieerde masterproef betreft, werden deelnemers gerekruteerd via éénzelfde, gezamenlijke online survey en werd er met één algemene titel gewerkt voor de survey, namelijk 'Seksualiteitsonderzoek'. Het is hierdoor in het begin nog niet helemaal duidelijk dat de enquête over biseksuele personen gaat. Dit werd met opzet zo gekozen om mensen voor beide onderzoeken aan te trekken en om de selectiebias zo laag mogelijk te houden. Er werden oproepen gedaan via Facebook en andere sociale media. In de survey werd eerst een informed-consentformulier (zie Bijlage 1: Vragenlijst Limesurvey) beschikbaar gesteld. Deelname was enkel mogelijk na het verlenen van een akkoord om aan het onderzoek deel te nemen. Daarna werden enkele demografische gegevens bevroegd zoals gender, leeftijd (men moest minstens 18 jaar zijn), opleidingsniveau... Een vraag naar seksuele oriëntatie fungeerde als filtervraag en bepaalde de routing doorheen de vragenlijst. De beschikbare opties voor deze vraag zijn: 'Heteroseksueel', 'Meer heteroseksueel dan homoseksueel/lesbisch', 'Biseksueel/panseksueel', 'Meer homoseksueel/lesbisch dan heteroseksueel', 'Homoseksueel/lesbisch' en 'Anders' (met de verplichting om zelf een term in te geven). Voor het onderzoek zijn de studenten op zoek naar bi+ mensen ('Biseksueel/panseksueel', 'Meer heteroseksueel dan homoseksueel/lesbisch' en 'Meer homoseksueel/lesbisch dan heteroseksueel') enerzijds en heteroseksuele en homoseksuele/lesbische mensen anderzijds. Indien een respondent de optie 'Anders' aanduidde, kreeg men een melding dat men niet tot de doelgroep behoorde die men wilde onderzoeken. Vanaf het moment dat men wél tot de doelgroep behoorde die men wilde onderzoeken, werd het onderzoek opgesplitst in een deel van Lucas Borghys en een deel van Caroline Kodeck. Vanaf dit punt werden respondenten 'ge-routed' naar het voor hun geschikte deel van de studie. Voor de studie van deze masterproef werden respondenten gebruikt die de antwoordopties 'Heteroseksueel' of 'Homoseksueel/lesbisch' hadden aangeduid, ongeacht hun gender, leeftijd of opleidingsniveau.

Deelname was volledig vrijwillig. Een onkostenvergoeding werd voorzien: een lotingssysteem gaf elke participant kans op één van de vijf waardebonnen bij Bol.com ter waarde van € 20. Om kans te maken moest de respondent op het laatste scherm een e-mailadres invullen. Deze gegevens werden niet gekoppeld aan de antwoorden op de studie, dit werd ook zo gemeld aan de respondenten. Ook konden de respondenten hun e-mailadres

invullen om de resultaten van de studie te vernemen na afronding van het onderzoek. Ook deze e-mailadressen werden niet aan de antwoorden gekoppeld. De huidige studies kregen reeds goedkeuring van de Ethische Commissie (dossier 2021/74, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen).

Steekproef

In totaal waren er over de studies van Lucas Borghys en Caroline Kodeck heen 460 volledig ingevulde vragenlijsten (tegenover 396 onvolledige). Hiervan vulden 257 respondenten de vragenlijst van de huidige studie volledig in, waarvan 118 mannen (45.9%) en 139 vrouwen (54.1%). In de steekproef identificeerde 65% zich als heteroseksueel en 35% als homoseksueel/lesbisch. De steekproef bestond vooral uit hoogopgeleiden (85.2% van de participanten studeerde na het middelbaar verder). Ongeveer driekwart van de respondenten kent een biseksueel persoon. De gemiddelde leeftijd van de participanten is eerder aan de jonge kant (zie *Tabel*).

Tabel 1

Sociodemografische Gegevens van de Respondenten

	Heteroseksueel		Homoseksueel/lesbisch		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
Gender						
Man	41	16.0%	77	30.0%	118	45.9%
Vrouw	126	49.0%	13	5.0%	139	54.1%
Totaal	167	65.0%	90	35.0%	257	100%
Opleidingsniveau						
Lager	0	0.0%	1	0.4%	1	0.4%
Middelbaar	17	6.6%	20	7.8%	37	14.4%
Hogeschool	36	14.0%	24	9.3%	60	23.3%
Universiteit	100	38.9%	41	16.0%	141	54.9%
Doctoraat	14	5.4%	4	1.6%	18	7.0%
Totaal	167	65.0%	90	35.0%	257	100%
Contact met biseksueel persoon						
Ja	119	46.3%	78	30.4%	197	76.7%
Nee	48	18.7%	12	4.7%	60	23.3%
Totaal	167	65.0%	90	35.0%	257	100%
Leeftijd						
Min – max	18 – 70		18 – 74		18 – 74	
[range]	[52]		[56]		[56]	
Gem (SD)	29.77 (11.95)		33.52 (13.53)		31.08 (12.63)	
Mediaan	24		29		26	

Meetinstrumenten

Attitudes Regarding Bisexuality Scale (ARBS)

De **ARBS** werd via de onderzoeker (Jonathan Mohr) opgevraagd en verkregen in het kader van deze masterproef. De vragenlijst is vrij te gebruiken voor niet-commercieel onderzoek. Aangezien de vragenlijst oorspronkelijk Engelstalig is, werd deze door mezelf eerst naar het Nederlands vertaald en daarna door twee mensen opnieuw naar het Engels om te kijken of de vertalingen voldoende overeenkwamen (zie Bijlage 2: Vertalingen ARBS en BIAS Vragenlijsten). De ARBS is beschikbaar in drie versies: de ARBS-FM, de ARBS-F en de ARBS-M. De laatste letters geven aan of de vragenlijst gaat over biseksuele mannen en vrouwen (FM – 18 items), biseksuele vrouwen (F – 12 items) of biseksuele mannen (M – 12 items). De ARBS-F en ARBS-M bevatten dezelfde vragen, enkel het gender van het biseksuele individu in de vragen verschilt. De vragenlijst kan afgenomen worden bij hetero's, homo's en lesbiennes. Aangezien uit vorig onderzoek blijkt dat er verschillen zijn in de attitudes tegenover biseksuele mannen en biseksuele vrouwen, blijkt het gebruik van zowel de ARBS-F als de ARBS-M het meest aangewezen.

Alle versies van de ARBS maken gebruik van een 5-punten Likertschaal, gaande van 'Helemaal niet akkoord' (=1) tot 'Helemaal akkoord' (=5). Bij de ARBS zijn er twee factoren die in alle versies van de ARBS bevraagd worden: tolerantie en stabiliteit. Bij de ARBS-FM zijn er 10 items voor stabiliteit en 8 items voor tolerantie. Bij de ARBS-F en de ARBS-M zijn er telkens evenveel vragen over tolerantie als over stabiliteit (beide factoren omvatten 6 items). Sommige items worden gespiegeld gescoord, dit staat aangegeven in de handleiding.

Enkele voorbeelditems uit de ARBS-F en ARBS-M (er wordt met 'vrouwen/mannen' gewerkt om aan te geven dat de items gelijk zijn bij beide versies, behalve het vernoemde gender)

- Biseksualiteit in vrouwen/mannen is immoreel. (Tolerantie, gespiegeld te scoren)
- De meeste vrouwen/mannen die zichzelf biseksueel noemen zijn tijdelijk aan het experimenteren met hun seksualiteit. (Stabiliteit, gespiegeld te scoren)
- Vrouwelijke/mannelijke biseksualiteit is geen perversie. (Tolerantie, gewoon te scoren)
- Net zoals homoseksualiteit en heteroseksualiteit is biseksualiteit een stabiele seksuele oriëntatie voor vrouwen/mannen. (Stabiliteit, gewoon te scoren)

De ARBS werd ontwikkeld en getest in Amerika, waardoor bij één van de items een wijziging kon doorgevoerd worden op aanraden van de auteurs. De vraag gaat over de mogelijke invloed van biseksualiteit op 'Amerikaanse waarden', waarbij de auteur de mogelijkheid aanhaalde om dit bij internationaal onderzoek aan te passen naar 'sociale

waarden' of 'maatschappelijke waarden'. In dit onderzoek werd gekozen voor 'maatschappelijke waarden'. De ARBS werd bij weten van de onderzoekers nog niet eerder in Vlaanderen afgenomen.

De betrouwbaarheid en validiteit worden door Mohr en Rochlen (1999) als voldoende beoordeeld voor zowel steekproeven met heteroseksuele studenten als met homoseksuele en lesbische studenten. Dezelfde auteurs vermelden dat bij heteroseksuele studenten de factoren (vooral tolerantie) het meest gerelateerd zijn aan politieke ideologie, graad van religiositeit, eerder contact met biseksuele personen en attitudes tegenover homo's en lesbiennes. Bij homoseksuele en lesbische studenten zijn de factoren (vooral stabiliteit) het meest gerelateerd aan eerdere ervaringen met biseksuele personen, gewenst contact met biseksuele personen, contact met hetero's en seksuele identiteit. Cronbach's alpha is 0,868 voor de ARBS-F en 0,819 voor de ARBS-M.

Bisexualities: Indiana Attitude Scale (BIAS)

De **BIAS** is opgesteld door Friedman et al. (2014) om het verschil in attitudes naar biseksuele mannen enerzijds en biseksuele vrouwen anderzijds beter te bestuderen. Aangezien de vragenlijst oorspronkelijk Engelstalig is, werd deze door mezelf eerst naar het Nederlands vertaald en daarna door twee mensen opnieuw naar het Engels om te kijken of de vertalingen voldoende overeenkwamen (zie Bijlage 2: Vertalingen ARBS en BIAS Vragenlijsten). Ook bij deze vragenlijst zijn er twee versies: de BIAS-F waarbij de vragen gaan over biseksuele vrouwen en de BIAS-M waarbij de vragen gaan over biseksuele mannen.

Alle versies van de BIAS maken gebruik van een 5-punten Likertschaal, gaande van "Helemaal niet akkoord" (=1) tot "Helemaal akkoord" (=5). Bij de BIAS-F zijn er in totaal 27 items, waarvan er 7 gespiegeld gescoord worden. Bij de BIAS-M zijn er in totaal 26 items waarvan er 5 gespiegeld gescoord worden. De meeste vragen in beide versies komen overeen (behalve het gender), maar er zijn ook enkele vragen die slechts in één van beide versies voorkomen. Bij de BIAS-F zijn er twee vragen die niet in de BIAS-M voorkomen, en omgekeerd is er één vraag in de BIAS-M die niet in de BIAS-F voorkomt. Er zijn in beide versies van de BIAS twee factoren te onderscheiden (telkens met andere factorladingen en verklaarde variantie). Deze twee factoren zijn de perceptie van de mate van seksuele verwarring en gerelateerd sociaal risico enerzijds, en de mate van aantrekkelijkheid van de seksuele oriëntatie voor anderen.

Enkele voorbeelditems uit de BIAS-F en BIAS-M (er wordt met 'vrouwen/mannen' gewerkt om aan te geven dat de items gelijk zijn bij beide versies, behalve het vernoemde gender)

- Biseksuele vrouwen/mannen zijn niet in staat om trouw te zijn in een relatie. (Gewoon te scoren)
- Ik denk dat biseksualiteit voor vrouwen/mannen een legitieme seksuele oriëntatie is (Gespiegeld te scoren).
- Biseksuele mannen zijn erg vrouwelijk. (Komt enkel voor in de BIAS-M).
- Vergeleken met andere vrouwen denk ik dat biseksuele vrouwen meer openstaan voor nieuwe ervaringen. (Komt enkel voor in de BIAS-F).

De vragenlijsten werden oorspronkelijk getest bij een steekproef van meer dan 1400 respondenten in 2011. Voor zover duidelijk werden de BIAS-schalen nog niet in Vlaanderen afgenomen. Chronbach's alpha is 0,855 voor de BIAS-F en 0,911 voor de BIAS-M.

Statistische Analyse

Voor de statistische analyses wordt SPSS Statistics 28 gebruikt. Door de niet-normale verdeling van de data (getoetst door de Kolmogorov-Smirnov toets) wordt bij de statistische analyse voor non-parametrische toetsen gekozen. Om het verband tussen nominale en intervaldata te toetsen wordt een Mann-Whitney U-toets gebruikt. Bij variabelen waar meer dan twee groepen werden vergeleken (opleidingsniveau), werd de Kruskal-Wallis H-toets gebruikt. Om het verband tussen meerdere intervalvariabelen te toetsen wordt enerzijds gebruik gemaakt van een Wilcoxon rangtekentoets, anderzijds van een Spearman rangcorrelatiecoëfficiënt.

Resultaten

OZ1: Is er een verband tussen seksuele oriëntatie en attitudes tegenover biseksualiteit?

In *Tabel* wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de Mann-Whitney U-toetsen die uitgevoerd werden tussen de onafhankelijke variabele Geardheid en de afhankelijke variabelen die de attitudes tegenover biseksualiteit meten.

Tabel 2

Verband Geardheid en Attitudes tegenover biseksuele individuen

Geardheid × ↴	Mann-Whitney U waarde	p-waarde
ARBS-F - stabiliteit	6885.5	.262
ARBS-M - stabiliteit	6636.5	.114
ARBS-F - tolerantie	6764	.114
ARBS-M - tolerantie	7511	.993
BIAS-F - totaal	6112	.013 *
BIAS-M - totaal	6964.5	.332

Noot: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Aangezien de grens van $p < 0.05$ enkel bij de BIAS-F – totaal overschreden wordt, kan de hypothese niet bevestigd worden maar kan er enkel van een trend gesproken worden. Het is hierbij mogelijk dat er een verband is tussen de geardheid van de respondent en de attitudes tegenover biseksuele vrouwen, waarbij homoseksuele/lesbische respondenten iets positievere attitudes hebben naar biseksuele vrouwen dan heteroseksuele respondenten.

OZ2: Is er een verschil tussen de attitudes tegenover biseksuele vrouwen enerzijds en biseksuele mannen anderzijds?

In *Tabel* worden de resultaten weergegeven van de Wilcoxon rangtekentoeetsen die per factor werden uitgevoerd. Hierbij wordt elke factor intern vergeleken naargelang het om biseksuele vrouwen of mannen gaat.

Tabel 3

Vershil Attitudes tegenover Biseksuele Vrouwen en Biseksuele Mannen

	Gemiddelde	Z-waarde	p-waarde
ARBS - stabiliteit			
ARBS-F	4.333	-13.266	<.001 ***
ARBS-M	3.350		
ARBS - tolerantie			
ARBS-F	4.813	-14.381	<.001 ***
ARBS-M	3.641		
BIAS - totaal			
BIAS-F	1.733	-4.267	<.001 ***
BIAS-M	1.700		

Noot: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Alle factoren (zowel van de ARBS als van de BIAS) tonen een significant verschil. Zoals aangetoond door de gemiddeldes van deze factoren zien de respondenten biseksualiteit bij vrouwen als stabielier dan biseksualiteit bij mannen, staan ze er toleranter tegenover en zijn de attitudes in het algemeen positiever. Deze hypothese wordt bevestigd.

OZ3: Is er een verband tussen gender/opleidingsniveau/leeftijd enerzijds en attitudes tegenover bisexualiteit anderzijds?

Gender

In *Tabel* wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de Mann-Whitney U-toetsen die uitgevoerd werden tussen de onafhankelijke variabele Gender en de afhankelijke variabelen die de attitudes tegenover bisexualiteit meten.

Tabel 4

Verband Gender en Attitudes tegenover biseksuele individuen

Gender × ↓	Mann-Whitney U waarde	p-waarde
ARBS-F - stabiliteit	7087	.057
ARBS-M - stabiliteit	8052.5	.798
ARBS-F - tolerantie	6787.5	.004 **
ARBS-M - tolerantie	7771.5	.361
BIAS-F - totaal	6725	.013 *
BIAS-M - totaal	7490	.231

Noot: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Er wordt een significant verband gevonden tussen het gender van de respondent en de mate waarin bisexualiteit getolereerd wordt bij biseksuele vrouwen en ook bij de algemene attitudes naar biseksuele vrouwen. Hierbij zijn mannelijke respondenten toleranter naar biseksuele vrouwen dan vrouwelijke respondenten en zijn hun attitudes op de BIAS-F – totaal ook positiever. Bij de andere factoren wordt geen significant verschil gevonden. We kunnen de hypothese dus niet bevestigen maar wel spreken van een trend.

Opleidingsniveau

In *Tabel* wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de Kruskal-Wallis H-toetsen die uitgevoerd werden tussen de onafhankelijke variabele Opleidingsniveau en de afhankelijke variabelen die de attitudes tegenover bisexualiteit meten.

Tabel 5

Verband Opleidingsniveau en Attitudes tegenover biseksuele individuen

Opleidingsniveau × ↓	Kruskal-Wallis H waarde	p-waarde
ARBS-F - stabiliteit	2.264	.687
ARBS-M - stabiliteit	2.947	.567
ARBS-F - tolerantie	2.986	.560
ARBS-M - tolerantie	9.453	.051
BIAS-F - totaal	2.668	.615
BIAS-M - totaal	1.194	.879

Noot: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Aangezien de grens van $p < 0.05$ nergens overschreden wordt, kan de hypothese niet bevestigd worden. We kunnen dus niet besluiten dat er een verband is tussen het opleidingsniveau van de respondenten en hun attitudes tegenover bisexualiteit. Merk opnieuw op dat de steekproef vooral uit hoogopgeleide personen bestond (85,2% hoogopgeleid).

Leeftijd

In *Tabel* wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de Spearman correlatiecoëfficiënt die uitgevoerd werd tussen de onafhankelijke variabele Leeftijd en de afhankelijke variabelen die de attitudes tegenover bisexualiteit meten.

Tabel 6

Verband Leeftijd en Attitudes tegenover biseksuele individuen

Leeftijd × ↓	Correlatiecoëfficiënt r_s	p-waarde
ARBS-F - stabiliteit	-.158	.011 *
ARBS-M - stabiliteit	-.154	.013 *
ARBS-F - tolerantie	-.035	.580
ARBS-M - tolerantie	-.165	.008 **
BIAS-F - totaal	.169	.007 **
BIAS-M - totaal	.210	<.001 ***

Noot: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Er wordt bij bijna alle factoren een significant verband gevonden tussen de leeftijd van de respondenten en de attitudes tegenover biseksuele individuen. De richting van het verband is als volgt: hoe ouder de respondent, hoe negatiever de attitudes (stabiliteit, tolerantie en totaal) tegenover biseksuele individuen (zowel biseksuele vrouwen als biseksuele mannen). We kunnen de hypothese dus bevestigen.

OZ4: Is er een verband tussen het kennen van een biseksueel persoon en attitudes tegenover biseksualiteit?

In *Tabel* wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de Mann-Whitney U-toetsen die uitgevoerd werden tussen de onafhankelijke variabele Contact met biseksuele individuen en de afhankelijke variabelen die de attitudes tegenover biseksualiteit meten.

Tabel 7

Verband Contact met Biseksueel Persoon en Attitudes tegenover biseksuele individuen

Contact x ↓	Mann-Whitney U waarde	p-waarde
ARBS-F - stabiliteit	4856.5	.034 *
ARBS-M - stabiliteit	5371	.274
ARBS-F - tolerantie	4969.5	.026 *
ARBS-M - tolerantie	5446	.245
BIAS-F - totaal	4623	.011 *
BIAS-M - totaal	4673.5	.014 *

Noot: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Bij alle factoren die de attitudes naar biseksuele vrouwen meet, wordt een significant verschil gevonden. Dit doet vermoeden dat participanten die een biseksueel persoon kennen toleranter zijn naar biseksuele vrouwen en in het algemeen positievere attitudes hebben tegenover biseksuele vrouwen. Bij de andere factoren vinden we enkel een dergelijk verband bij de BIAS-M – totaal, maar niet bij de twee factoren van de ARBS die naar biseksuele mannen zijn gericht. De hypothese kan dus deels bevestigd worden, waarbij het kennen van een biseksueel persoon de attitudes positiever maakt naar biseksuele vrouwen, maar niet per se naar biseksuele mannen.

Discussie

In dit onderzoek werden de attitudes tegenover biseksuele personen in Vlaanderen via een online vragenlijst onderzocht.

De primaire onderzoeksvraag van dit onderzoek was om te achterhalen of de seksuele oriëntatie van de respondent een verband vertoonde met bepaalde attitudes tegenover biseksuele personen (OZ1). De analyses konden echter enkel een trend aantonen waarbij homoseksuele/lesbische respondenten positievere attitudes hadden tegenover biseksuele vrouwen dan heteroseksuele respondenten.

Vervolgens werd onderzocht of het gender van de biseksuele persoon een verband vertoonde met bepaalde attitudes tegenover biseksuele personen (OZ2). Hier werd wel een verband gevonden: biseksualiteit bij vrouwen wordt als meer stabiel gezien dan biseksualiteit bij mannen, biseksuele vrouwen worden meer getolereerd dan biseksuele mannen en de algemene attitudes zijn positiever tegenover biseksuele vrouwen dan tegenover biseksuele mannen.

Daarnaast werd getoetst of enkele andere demografische gegevens een verband vertoonden met bepaalde attitudes tegenover biseksuele personen (OZ3). Het opleidingsniveau lijkt in dit onderzoek geen verband te hebben met de attitudes. Echter, er werd een kleine negatieve correlatie gevonden tussen de leeftijd en de attitudes tegenover biseksuele personen: hoe hoger de leeftijd, hoe negatiever de attitudes. Daarnaast kunnen we van een trend spreken als het gaat over een verband tussen het gender van de respondent en de attitudes tegenover biseksuele personen. De attitudes naar biseksuele vrouwen zijn positiever en toleranter bij mannelijke respondenten in vergelijking met vrouwelijke respondenten.

Ten slotte werd bekeken of er een verband was tussen het kennen van een biseksueel persoon en de attitudes tegenover biseksuele personen (OZ4). Er werd bij alle factoren die op biseksuele vrouwen gericht zijn een verband gevonden, en ook bij de algemene attitudes naar biseksuele mannen.

Bespreking studieresultaten in het licht van internationaal onderzoek

De meest opvallende resultaten (de attitudes verschillen naargelang het geslacht van de biseksuele persoon, de attitudes worden negatiever naarmate de leeftijd van de respondent stijgt en het kennen van een biseksueel persoon is gecorreleerd met positievere attitudes) werden ook al in eerder onderzoek gevonden (Dodge et al., 2016; Eliason, 1997; Friedman et

al., 2014; Mohr & Rochlen, 1999). Deze onderzoekers vonden echter wel vaak verbanden tussen de seksuele oriëntatie en het gender van de respondenten en de attitudes tegenover biseksuele personen, iets wat in deze studie enkel als trend gevonden werd. Er werd geen verband gevonden tussen het opleidingsniveau van de respondenten en hun attitudes tegenover biseksuele individuen. Vermoedelijk is dit te wijten aan de kleinschaligheid van dit onderzoek en het feit dat de steekproef voor het grootste deel bestond uit hoogopgeleiden (85,2%). Daarnaast werden de eerdere onderzoeken in Amerika afgenomen terwijl dit onderzoek enkel in Vlaanderen plaatsvond, waardoor culturele verschillen ook een invloed kunnen hebben.

Het is moeilijker om dit onderzoek te vergelijken met een onderzoek zoals dat van Spalding en Peplau (1997) aangezien biseksuele individuen in de huidige studie niet met andere groepen werden vergeleken. Toch zien we dat veel gelijkaardige thema's naar voor komen in de enquête, zoals de mogelijke ontrouw van een biseksuele partner, het mogelijks doorgeven van een soa, het mogelijks beter zijn in bed van een biseksuele partner enz.

Aangezien één van de gebruikte vragenlijsten bij de huidige studie de Nederlandse vertaling is van een vragenlijst gemaakt door Mohr en Rochlen (1999) is het niet verwonderlijk dat dezelfde thema's ook aan bod komen in de huidige studie. Hun voornaamste bevinding ging vooral over het verschil in attitudes tegenover biseksuele vrouwen en biseksuele mannen en het verschil naargelang de geaardheid van de respondent. Net als in onze studie vonden ook Mohr en Rochlen (1999) een verschil tussen de attitudes tegenover biseksuele vrouwen en biseksuele mannen, maar zagen zij dergelijk verschil niet terug voor de seksuele oriëntatie van de respondent. Concreet zien ze rond het verschil in attitudes naar biseksuele vrouwen of mannen dat mannelijke heteroseksuele respondenten biseksualiteit bij vrouwen als moreler en meer toelaatbaar zien dan bij biseksuele mannen. Hierbij kan mogelijks een link gelegd worden naar eerder vermeld onderzoek van Israel en Mohr (2004) waarbij de auteurs aanhalen dat er bij heteroseksuele mannen mogelijks onbewust een verlangen is om met twee vrouwen terzelfdertijd seks te hebben, wat hun attitudes uiteraard kan kleuren.

Mohr en Rochlen (1999) schrijven ook dat het kennen van een biseksueel persoon gecorreleerd is met de attitudes tegenover biseksuele personen, iets wat in de huidige studie deels werd teruggevonden. In de huidige studie gaat de correlatie voornamelijk op tussen het kennen van een biseksueel persoon en de attitudes tegenover biseksuele vrouwen, en in mindere mate de attitudes tegenover biseksuele mannen. Er werd wel een trend gevonden in de attitudes naar biseksuele mannen.

Onderzoek van Eliason (1997) vergelijkt de attitudes van heteroseksuele personen tegenover biseksuele individuen met hun attitudes tegenover homoseksuele/lesbische

individuen. In de huidige studie hebben we geen informatie over de attitudes tegenover homoseksuele/lesbische individuen. Echter, net zoals Eliason (1997) schrijft ook Herek (2002) dat de attitudes tegenover biseksuele mannen over het algemeen negatiever zijn dan de attitudes tegenover biseksuele vrouwen. Dit werd in de huidige studie ook teruggevonden.

Friedman et al. (2014) vonden in hun onderzoek dat vrouwelijke respondenten positievere attitudes hadden tegenover biseksuele individuen dan mannelijke respondenten. In de huidige studie zien we een andere trend, namelijk dat mannelijke respondenten positievere en tolerantere attitudes hadden tegenover biseksuele vrouwen. De studie van Friedman et al. (2014) vond daarnaast geen verband tussen leeftijd en de attitudes tegenover biseksuele individuen, iets wat deze studie en vorige studies (Mohr & Rochlen, 1999; Herek, 2002; Eliason, 1997) wel duidelijk vonden. Het onderzoek van Friedman et al. (2014) beperkte zich tot de BIAS als instrument en niet elke participant vulde zowel de BIAS-M als BIAS-F in. Daarnaast werd de BIAS opgesteld door een bevraging bij 300 hogeschoolstudenten, waardoor dit instrument misschien niet gevoelig genoeg is voor leeftijdsspecifieke verschillen.

Dodge et al. (2016) vonden ook een verband tussen het opleidingsniveau van de respondent en hun attitudes tegenover biseksuele individuen, wat in de huidige studie niet gevonden werd. Merk opnieuw op dat de steekproef van de huidige studie vooral uit hoogopgeleiden bestond, terwijl de steekproef in het onderzoek van Dodge et al. (2016) een stuk gevarieerder was (ongeveer 40% laaggeschoolden in vergelijking met ongeveer 15% laaggeschoolden in de huidige studie). Dodge et al. (2016) vonden zoals in de huidige studie een verband tussen de leeftijd van de respondent en hun attitudes tegenover biseksuele individuen, waarbij een lagere leeftijd gecorreleerd is met positievere attitudes. Daarnaast vonden ze ook een verband tussen het gender van de respondenten en hun attitudes waarbij vrouwelijke respondenten positievere attitudes hadden dan mannelijke respondenten, een andere trend dan in de huidige studie gevonden werd. In de huidige studie werd namelijk gevonden dat mannelijke respondenten positievere en tolerantere attitudes hebben tegenover biseksuele vrouwen dan vrouwelijke respondenten.

In andere onderzoeken wordt vaak gevraagd naar het inkomen of de etniciteit van de respondent, maar worden er amper correlaties gerapporteerd. Om die reden werden deze variabelen in de huidige studie niet opgenomen en kunnen er dus geen conclusies getrokken worden.

Implicaties voor kliniek en verder wetenschappelijk onderzoek

Op theoretisch vlak draagt dit onderzoek bij aan het opvullen van het hiaat in onderzoek naar biseksuele individuen. Voorgaand onderzoek focuste zich vaak op lesbische vrouwen en homoseksuele mannen, waarbij biseksuele personen vaak uitgesloten werden en dus op een bepaalde manier onzichtbaar bleven. Dit onderzoek belicht enkel attitudes tegenover biseksuele personen en zet daarmee een duidelijke toon ten opzichte van ander onderzoek.

Daarnaast bevraagt deze studie ook homoseksuele/lesbische individuen, wat een belangrijk signaal is naar deze groep. Vorig onderzoek (Spalding & Peplau, 1997; Herek, 2002; Eliason, 1997) vertrok vaak vanuit een louter heteroseksuele steekproef van respondenten om hun attitudes tegenover zowel biseksuele als homoseksuele/lesbische individuen te bevragen. Pas in een later stadium werden deze attitudes ook bevraagd bij een homoseksuele/lesbische steekproef (Mohr & Rochlen, 1999; Israel & Mohr, 2004; Feinstein et al., 2014; Friedman et al., 2014; Dodge et al., 2016). Deze studie behoort dus tot een nieuwer onderzoeksveld omdat ze zowel heteroseksuele als homoseksuele/lesbische individuen bevraagt als respondent. Misschien wordt deze trend in de toekomst verder doorgetrokken en worden nog kleinere minderheidsgroepen (zoals asexuelen, panseksuelen, maar ook transgenderpersonen, non-binaire personen) ook betrokken in soortgelijk onderzoek.

Op klinisch vlak heeft dit onderzoek weinig impact. Het is echter wel belangrijk dat toekomstig onderzoek zich op dit onderwerp kan focussen (zie 'Suggesties voor toekomstig onderzoek'). Uit recent onderzoek van Nieder et al. (2020) blijkt bijvoorbeeld dat er ook in de gezondheidszorg nog steeds veel vooroordelen zijn tegenover mensen uit de LGBT-gemeenschap. Onderzoek zoals de huidige studie werpt meer licht op een deelaspect hiervan en is belangrijk om te begrijpen van waar deze vooroordelen komen, zodat ze de wereld kunnen worden uitgeholpen en er maatschappelijke veranderingen kunnen komen, onder andere in een sector zoals de gezondheidszorg.

Limitaties onderzoek

Eén van de sterktes van dit onderzoek bevindt zich in het feit dat er een duidelijke opsplitsing gemaakt wordt tussen de seksuele oriëntatie van de respondenten enerzijds, en het gender van de biseksuele personen in de bevraging anderzijds. Op die manier kan elke groep apart bekeken worden op het vlak van attitudes en kunnen er meer specifieke hypothesen en implicaties voor de klinische praktijk ontwikkeld worden. Daarnaast werd er voor deze masterproef, ondanks het gebrek aan financiële steun, een relatief grote steekproef verzameld. Bovendien was het door de grote steekproef mogelijk om enkel te werken met

volledig ingevulde vragenlijsten, wat de betrouwbaarheid van het onderzoek ten goede kwam. In de huidige studie waren er 257 volledig ingevulde vragenlijsten die allen gebruikt werden voor de statistische analyses. In totaal waren er over de studie van Lucas Borghys en Caroline Kodeck heen 460 volledig ingevulde vragenlijsten tegenover 396 onvolledige.

Dit onderzoek heeft echter zoals alle onderzoeken beperkingen. Eerst en vooral werd er via sociale media (vb. Facebook-groep rond experimenten in de psychologie e.d.) een selecte steekproef gerekruteerd tot men een voldoende grote steekproef had (in dit geval 257 respondenten). Dit impliceert dat er via zelfselectie gerekruteerd werd en dat er dus een selectiebias meespeelt bij dit onderzoek, waardoor de representativiteit van de steekproef niet optimaal is en de foutenmarge bij de statistische analyses groter wordt waardoor de betrouwbaarheid in het gedrang kan komen.

Daarnaast zien we dat de steekproef vooral bestaat uit jonge, hoogopgeleide mensen, wat de representativiteit van de populatie opnieuw niet ten goede komt. Ook zien we opvallende cijfers bij de verdeling van de steekproef op het vlak van gender en geaardheid. Er waren ongeveer evenveel vrouwen als mannen die aan dit onderzoek deelnamen, maar de verdeling op vlak van geaardheid is eerder opvallend. Slechts 5% van de respondenten identificeerde zich als lesbische vrouw (tegenover 49% heteroseksuele vrouwen), terwijl 30% van de respondenten zich als homoseksuele man identificeerde (tegenover 16% heteroseksuele mannen). Een mogelijke verklaring hiervoor is het feit dat één van de onderzoekers goede banden heeft met de mannelijke homo-community en minder met de vrouwelijke, waardoor deze aantallen vermoedelijk vertekend zijn. Een andere mogelijke verklaring komt uit de hoek van Ochs (1996) die schetst dat lesbische vrouwen vaak niet zo'n positief beeld hebben van biseksuele vrouwen, mede door de feministische beweging in de jaren 1970 (zie 'Beeld over biseksuelen'). Aan het begin van het onderzoek is nog niet helemaal duidelijk dat de enquête over biseksuele individuen gaat, dus het kan zijn dat lesbische vrouwen aan de enquête zouden beginnen en vroegtijdig stoppen wanneer ze merken dat dit het onderwerp is. Wanneer we echter kijken naar de respondenten die startten aan de enquête maar deze niet afwerkten, vinden we deze trend niet. Slechts drie lesbische vrouwen vulden de enquête niet volledig in na de start, terwijl 97 homomannen wel vroegtijdig afhaakten. 45 heteromannen en 93 heterovrouwen haakten ook vroegtijdig af. Hieruit kunnen we besluiten dat de reden voor het lage aantal lesbische vrouwen dat deelnam aan de enquête waarschijnlijk is dat zij niet voldoende bereikt werden met de oproep voor de enquête. Van zij die startten aan de enquête, vulde de overgrote meerderheid ze immers ook volledig in.

Door het cross-sectionele opzet van het onderzoek kunnen geen effecten worden gevonden, enkel verbanden.

Om de validiteit van het onderzoek zo hoog mogelijk te houden werd gekozen voor reeds ontwikkelde (en bestudeerde) vragenlijsten. Deze zijn echter eerder kleinschalig en werden bovendien van het Engels naar het Nederlands vertaald. Door de back-translation werd het risico ook hier zo minimaal mogelijk gehouden, maar het is goed mogelijk dat de vertaling een effect had op de scoring van deze vragenlijst. Bovendien is het belangrijk om te vermelden dat de ARBS-F en ARBS-M (afgezien van het geslacht van de biseksuele persoon) volledig identiek zijn aan elkaar. Bij de BIAS-F en de BIAS-M is dit niet het geval. Bij de BIAS-F zijn er 27 items terwijl er bij de BIAS-M slechts 26 zijn. Daarnaast zijn er enkele vragen die slechts in één variant van de BIAS voorkomen en niet in de andere. Hierdoor is het moeilijker om deze vragenlijsten met elkaar te vergelijken zoals dat bij de ARBS ook gedaan wordt. Om deze reden moeten de statistische resultaten van de BIAS bij onderzoeksvraag 2 met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bijlage 1: Vragenlijst Limesurvey toont aan hoe de online vragenlijst eruit zag en in welke volgorde de vragen gesteld werden. Hierbij moet opgemerkt worden dat de respondenten eerst alle stellingen rond biseksuele vrouwen te zien kregen en daarna pas alle stellingen over biseksuele mannen. Dit kan een effect gehad hebben op de manier van antwoorden of op de antwoorden zelf. Ook mag vermoeidheid tijdens het invullen van de vragenlijst niet over het hoofd gezien worden.

Suggesties voor toekomstig onderzoek

Het hernemen van dit onderzoek met een grotere en meer representatieve steekproef zou het interpreteren van de resultaten makkelijker kunnen maken. Daarnaast kan het hierbij nuttig zijn om te werken met een eerder gelijk aantal vrouwen en mannen, zowel bij de heteroseksuele individuen als bij de homoseksuele individuen. Bij dit onderzoek was de groep van lesbische vrouwen erg klein in vergelijking met de groep van heteroseksuele vrouwen (respectievelijk 5% en 49%). Bij mannelijke respondenten was de balans omgekeerd (30% homoseksuele mannen en 16% heteroseksuele mannen). Het gelijktrekken van deze aantallen (met rekruteringsstrategieën om voldoende lesbische vrouwen te bereiken) kan ervoor zorgen dat bepaalde conclusies met meer zekerheid kunnen getrokken worden en er een betere vergelijking kan gemaakt worden tussen de attitudes in deze groepen.

In dit onderzoek werd niet ingegaan op de mannelijkheid of vrouwelijkheid van biseksuele individuen, zoals Yarber en Sayad (2018) vernoemen. Dit kan een interessante aanvulling zijn

voor toekomstig onderzoek, waarbij men nog meer kan differentiëren hoe biseksuele vrouwen en mannen door mensen met een andere seksuele oriëntatie gezien worden. Een insteek kan bijvoorbeeld de vraag zijn of biseksuele vrouwen als even ‘mannelijk’ worden gezien door heteroseksuele personen als lesbische vrouwen, of omgekeerd voor biseksuele mannen. Kwalitatief onderzoek kan hierbij ook een grote meerwaarde zijn om verder te differentiëren in attitudes, aangezien zowel biseksuele als hetero- en homoseksuele personen geen homogene groep zijn.

In dit onderzoek werden de attitudes tegenover biseksuele individuen bevraagd aan de hand van een vooropgesteld aantal vragen. Er werd hierbij vooral gepolst naar de mate van tolerantie, de moraliteit rond deze seksuele oriëntatie en het algehele gevoel errond. Er werd echter geen ruimte gelaten voor opmerkingen in de vorm van een open vraag, waarbij mensen extra nuances kunnen leggen. Daarnaast werd ook niet gepolst naar het ongemakkelijke gevoel dat mensen kunnen ervaren naar aanleiding van het onderwerp, iets wat Ochs (1996) ook reeds beschreef. Biseksualiteit past niet binnen het huidige binaire denkkader en zorgt voor een soort onrust bij mensen, dit wordt echter niet belicht in de huidige studie. Opnieuw lijkt kwalitatief onderzoek hier een meerwaarde te kunnen bieden omdat er dieper op de beleving van de respondenten kan worden ingegaan.

De positieve attitudes tegenover biseksuele personen willen nog niet zeggen dat men bereid is om bijvoorbeeld effectief een relatie aan te gaan met een biseksueel persoon. Uit vorig onderzoek (Mohr & Rochlen, 1999; Feinstein et al., 2014) blijkt dat deze bereidheid niet even hoog is bij hetero- en homoseksuele individuen als bij biseksuele individuen en dat het al dan niet kennen van een biseksueel persoon hiermee gecorreleerd is. In vervolgonderzoek kan het gedragsaspect aan bod komen en verder gaan dan enkel de attitudes. Bij het gedrag horen ook zaken zoals het naroeppen of beledigen van een biseksueel persoon, of zelfs overgaan tot fysiek geweld.

Een laatste invalshoek voor toekomstig onderzoek kan het bekijken van de attitudes zijn naargelang een biseksueel individu een relatie heeft met iemand van het andere dan wel hetzelfde geslacht. Dit kan namelijk een rol spelen, zoals blijkt uit onderzoek van Bi+ Nederland (2021). Op deze manier wordt heteronormativiteit meer in het onderzoek opgenomen, waardoor misschien nieuwe nuances of verbanden worden gevonden.

Conclusie

Om te concluderen kunnen we stellen dat er slechts een trend werd gevonden tussen de seksuele oriëntatie van de respondent en de attitudes tegenover biseksuele individuen in Vlaanderen. De attitudes verschillen wel duidelijker naargelang men het over een biseksuele man dan wel een biseksuele vrouw heeft. Biseksualiteit bij vrouwen wordt als meer moreel, stabiel en in het algemeen positiever gezien in vergelijking met biseksuele mannen. Dit verschijnsel is een bevestiging van voorgaand onderzoek. Daarnaast lijkt er een verband te zijn tussen de leeftijd van de respondent en diens attitudes tegenover biseksuele individuen. We vonden hierbij dat jongere respondenten positievere attitudes hebben tegenover biseksuele individuen dan oudere respondenten, iets wat ook in voorgaand onderzoek teruggevonden werd. Het opleidingsniveau van de respondent lijkt geen verband te hebben met de attitudes tegenover biseksuele individuen. Er werd een trend gevonden tussen het gender van de respondent en de attitudes tegenover biseksuele individuen, waarbij mannelijke respondenten positievere en tolerantere attitudes hadden tegenover biseksuele vrouwen dan vrouwelijke respondenten. Er is ook een verband gevonden tussen het al dan niet kennen van een biseksueel persoon en de attitudes tegenover biseksuele individuen, en dan in het bijzonder tegenover biseksuele vrouwen. Wanneer men een biseksueel persoon kent zullen de attitudes tegenover biseksuele vrouwen over het algemeen positiever zijn dan wanneer men geen biseksuele personen kent.

Referentielijst

- Aseksueel. (2020). In *Van Dale*. <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/aseksueel>
- Asexual. (z.d.). In *Cambridge Dictionary*. Geraadpleegd op 11 mei 2021, van <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/asexual>
- Bauermeister, J. A., Johns, M. M., Sandfort, T. G. M., Eisenberg, A., Grossman, A. H., & D'Augelli, A. R. (2010). Relationship Trajectories and Psychological Well-Being Among Sexual Minority Youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(10), 1148–1163. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9557-y>
- Beyond The Box. (2014). *Attitudemeting m.b.t. seksisme, holebifobie en transfobie*. https://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/beyond_the_box
- Bi+ Nederland. (2021, maart). *Hoe is het om Bi+ te zijn?* <https://biplus.nl/wp-content/uploads/2021/03/Rapport-Hoe-is-het-om-biplus-te-zijn-maart-2021.pdf>
- Biseksueel. (z.d.). In *Van Dale*. Geraadpleegd op 15 december 2020, van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/biseksueel>
- Bisexual. (z.d.). In *Cambridge Dictionary*. Geraadpleegd op 15 december 2020, van <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bisexual>
- Call, J. U. T. (2022, 9 maart). *Florida lawmakers pass "Don't Say Gay" bill, send to Gov. DeSantis for signature*. USA Today News. Geraadpleegd op 9 april 2022, van <https://eu.usatoday.com/story/news/nation/2022/03/08/dont-say-gay-bill-passed-florida-legislature-desantis-sign/9426160002/>
- Capital punishment for homosexuality. (2021, 20 maart). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Capital_punishment_for_homosexuality
- Dewaele, A., & Vincke, J. (2009). *Het discours van jongeren over manvrouw rolpatronen en holebiseksualiteit* (1ste editie). Steunpunt Gelijkekansenbeleid -Geka Consortium Ua/Uh.
- Dhaenens, F. (2013). Teenage queerness: negotiating heteronormativity in the representation of gay teenagers in *Glee*. *Journal of Youth Studies*, 16(3), 304–317. <https://doi.org/10.1080/13676261.2012.718435>

- Diamond, L. M. (2016). Sexual Fluidity in Male and Females. *Current Sexual Health Reports*, 8(4), 249–256. <https://doi.org/10.1007/s11930-016-0092-z>
- Dodge, B., Herbenick, D., Friedman, M. R., Schick, V., Fu, T. C. J., Bostwick, W., Bartelt, E., Muñoz-Laboy, M., Pletta, D., Reece, M., & Sandfort, T. G. M. (2016). Attitudes toward Bisexual Men and Women among a Nationally Representative Probability Sample of Adults in the United States. *PLOS ONE*, 11(10), e0164430. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0164430>
- Eeckhout, B., & Paternotte, D. (2011). A Paradise for LGBT Rights? The Paradox of Belgium. *Journal of Homosexuality*, 58(8), 1058–1084. <https://doi.org/10.1080/00918369.2011.598414>
- Eliason, M. J. (1997). The Prevalence and Nature of Biphobia in Heterosexual Undergraduate Students. *Archives of Sexual Behavior*, 26(3), 317–326. <https://doi.org/10.1023/a:1024527032040>
- Feinstein, B. A., Dyar, C., Bhatia, V., Latack, J. A., & Davila, J. (2014). Willingness to engage in romantic and sexual activities with bisexual partners: Gender and sexual orientation differences. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 1(3), 255–262. <https://doi.org/10.1037/sqd0000047>
- Friedman, M. R., Dodge, B., Schick, V., Herbenick, D., Hubach, R. D., Bowling, J., Goncalves, G., Krier, S., & Reece, M. (2014). From Bias to Bisexual Health Disparities: Attitudes Toward Bisexual Men and Women in the United States. *LGBT Health*, 1(4), 309–318. <https://doi.org/10.1089/lgbt.2014.0005>
- Harms, J. (2013). Defining Desire, Dispelling Defiance: Heteronormative Language in English Language Learner’s Dictionaries. *Behavioural Sciences Undergraduate Journal*, 1(1), 3–14. <https://doi.org/10.29173/bsuj55>
- Hayfield, N., Clarke, V., & Halliwell, E. (2014). Bisexual women’s understandings of social marginalisation: ‘The heterosexuals don’t understand us but nor do the lesbians’. *Feminism & Psychology*, 24(3), 352–372. <https://doi.org/10.1177/0959353514539651>
- Herek, G. M. (2002). Heterosexuals’ attitudes toward bisexual men and women in the United States. *The Journal of Sex Research*, 39(4), 264–274. <https://doi.org/10.1080/00224490209552150>

- Herek, G. M., Gillis, R., & Cogan, J. C. (2009). Supplemental Material for Internalized Stigma Among Sexual Minority Adults: Insights From a Social Psychological Perspective. *Journal of Counseling Psychology*. <https://doi.org/10.1037/a0014672.supp>
- Heteroseksueel. (z.d.). In *Van Dale*. Geraadpleegd op 15 december 2020, van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/heteroseksueel>
- Heterosexual. (z.d.). In *Cambridge Dictionary*. Geraadpleegd op 15 december 2020, van <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/heterosexual>
- Homoseksueel. (z.d.). In *Van Dale*. Geraadpleegd op 15 december 2020, van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/homoseksueel>
- Homosexual. (z.d.). In *Cambridge Dictionary*. Geraadpleegd op 15 december 2020, van <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/homosexual>
- Hyde, J. S. (2014). Gender Similarities and Differences. *Annual Review of Psychology*, 65(1), 373–398. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115057>
- Israel, T., & Mohr, J. J. (2004). Attitudes Toward Bisexual Women and Men. *Journal of Bisexuality*, 4(1–2), 117–134. https://doi.org/10.1300/J159v04n01_09
- MacDowall, L. (2009). Historicising Contemporary Bisexuality. *Journal of Bisexuality*, 9(1), 3–15. <https://doi.org/10.1080/15299710802659989>
- Michelson, M. R. (2019). The Power of Visibility: Advances in LGBT Rights in the United States and Europe. *The Journal of Politics*, 81(1), e1–e5. <https://doi.org/10.1086/700591>
- Mohr, J. J., & Rochlen, A. B. (1999). Measuring attitudes regarding bisexuality in lesbian, gay male, and heterosexual populations. *Journal of Counseling Psychology*, 46(3), 353–369. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.46.3.353>
- Ng, E. (Red.). (2017). Media and LGBT Advocacy: Visibility and Transnationalism in a Digital Age. In *The Routledge Companion to Media and Human Rights* (pp. 309–317). Taylor & Francis.
- Nieder, T., Gldenring, A., Woellert, K., Briken, P., Mahler, L., & Mundle, G. (2020). Ethical aspects of mental health care for lesbian, gay, bi-, pan-, asexual and transgender people: a case based approach. *Yale Journal of Biology and Medicine*, 93, 593–602. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7513438/pdf/yjbm_93_4_593.pdf

- Ochs, R. (1996). Biphobia: It goes more than two ways. *Bisexuality: The psychology and politics of an invisible minority*, 217–239. <https://robynochs.com/biphobia-it-goes-more-than-two-ways/>
- Pansexual. (z.d.). In *Cambridge Dictionary*. Geraadpleegd op 11 mei 2021, van <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pansexual>
- Queer. (z.d.). In *Cambridge Dictionary*. Geraadpleegd op 11 mei 2021, van <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/queer>
- Spalding, L. R., & Peplau, L. A. (1997). The unfaithful lover: Heterosexuals' perceptions of bisexuals and their relationships. *Psychology of Women Quarterly*, 21(4), 611–625. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1997.tb00134.x>
- Swan, J. D., & Habibi, S. (2018). *Bisexuality: Theories, Research, and Recommendations for the Invisible Sexuality* (1st ed. 2018 ed.) [E-book]. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-71535-3>
- Tolman, D. L., & Diamond, L. M. (2014). *APA Handbook of Sexuality and Psychology* (Vols. 1–2). American Psychological Association.
- Van Caenegem, E., Wierckx, K., Elaut, E., Buysse, A., Dewaele, A., Van Nieuwerburgh, F., De Cuypere, G., & T'Sjoen, G. (2015). Prevalence of Gender Nonconformity in Flanders, Belgium. *Archives of Sexual Behavior*, 44(5), 1281–1287. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0452-6>
- Weinberg, M. S., Williams, C. J., & Pryor, D. W. (1994). *Dual Attraction: Understanding Bisexuality* (First Edition). Oxford University Press. <https://www.amazon.com/Dual-Attraction-Understanding-Bisexuality-Hardcover/dp/B014S3246C>
- Weinrich, J. D. (2014). Multidimensional Measurement of Sexual Orientation: Present. *Journal of Bisexuality*, 14(3–4), 373–390. <https://doi.org/10.1080/15299716.2014.951138>
- Weinrich, J. D., Klein, F., McCutchan, J. A., & Grant, I. (2014). Cluster Analysis of the Klein Sexual Orientation Grid in Clinical and Nonclinical Samples: When Bisexuality Is Not Bisexuality. *Journal of Bisexuality*, 14(3–4), 349–372. <https://doi.org/10.1080/15299716.2014.938398>
- Wie zijn we | çavaria. (z.d.). Cavaria. Geraadpleegd op 2 februari 2021, van <https://cavaria.be/wie-zijn-we>

Woordenlijst | cavaría. (2021, januari). Cavaría. Geraadpleegd op 31 januari 2021, van <https://cavaría.be/woordenlijst>

Yarber, W., & Sayad, B. (2018). *Human Sexuality: Diversity in Contemporary Society* (10de editie). McGraw-Hill Education.

Bijlagen

Bijlage 1: Vragenlijst Limesurvey

Ontvangstpagina:

Welkom bij deze online survey naar seksualiteit!

Wij zijn Lucas Borghys en Caroline Kodeck, beide masterstudenten in de Klinische Psychologie aan de Universiteit Gent en wij doen voor onze masterproef onderzoek naar seksualiteit in Vlaanderen.

Het invullen van deze survey duurt ongeveer een tiental minuten. Op het einde van de vragenlijst krijg je de mogelijkheid om je e-mailadres achter te laten om kans te hebben op één van de Bol.com waardebonnen ter waarde van € 20! Je e-mailadres wordt niet gekoppeld aan je antwoorden en je antwoorden zijn bovendien anoniem.

Informed consent:

Ik verklaar hierbij dat ik, als participant aan een onderzoek aan de Vakgroep Experimenteel-klinische en Gezondheidspsychologie onder leiding van Prof. Elaut van de Universiteit Gent,

- (1) de uitleg over de aard van de vragen en de taken die tijdens dit onderzoek zullen worden aangeboden, heb gekregen en dat mij de mogelijkheid werd geboden om bijkomende informatie te verkrijgen;
- (2) totaal uit vrije wil deelneem aan het wetenschappelijk onderzoek;
- (3) de toestemming geef aan de onderzoekers om mijn resultaten op anonieme wijze te bewaren, te verwerken en te rapporteren;
- (4) op de hoogte ben van de mogelijkheid om mijn deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten en dit zonder opgave van reden;
- (5) weet dat niet deelnemen of mijn deelname aan het onderzoek stopzetten op geen enkele manier negatieve gevolgen heeft voor mij;
- (6) weet dat ik op aanvraag een samenvatting van de onderzoeksbevindingen kan krijgen nadat de studie is afgerond en de resultaten bekend zijn;
- (7) geef toestemming dat mijn data gebruikt wordt voor verder analyse door andere onderzoekers na volledige anonimisering;

(8) weet dat UGent de verantwoordelijke eenheid is m.b.t. persoonsgegevens verzameld tijdens het onderzoek. Ik weet dat de data protection officer me meer informatie kan verschaffen over de bescherming van mijn persoonlijke informatie. Contact: Hanne Elsen (privacy@ugent.be).

Ik verklaar dat ik bovenstaande gelezen heb en hiermee akkoord ga.

Kies één van de volgende antwoorden

- Ik ga akkoord
- Ik ga niet akkoord

Sociodemografische vragen:

Wat is je gender?

- Man
- Vrouw
- Non-binair/genderfluïde

Wat is je leeftijd?

.... jaar (numerieke invoer mogelijk tussen 18 en 99)

Wat is je hoogst behaalde opleidingsniveau? Indien je nog studeert, selecteer dan je huidige opleiding)

- Lager onderwijs
- Middelbaar onderwijs
- Hoger onderwijs – hogeschool
- Hoger onderwijs – universiteit
- Doctoraat of postgraduaat

Wat is je seksuele oriëntatie?

- Heteroseksueel
- Meer heteroseksueel dan homoseksueel/lesbisch
- Biseksueel/panseksueel
- Meer homoseksueel/lesbisch dan heteroseksueel
- Homoseksueel/lesbisch
- Anders:

Ontvangstpagina studie Caroline Kodeck:

In wat volgt krijg je een reeks vragen die peilen naar jouw **attitudes tegenover biseksuele individuen**. We hebben het hier dan over mensen die **romantisch en/of seksueel aangetrokken** zijn tot personen van **meer dan één genderidentiteit** (man, vrouw, non-binair, genderfluïde,...). Er bestaan geen goede of foute antwoorden, het gaat om jouw eerlijke mening. Bovendien zijn de antwoorden anoniem en kunnen deze op geen enkele manier naar jou teruggekoppeld worden.

Deel over biseksuele vrouwen:

Bij deze stellingen wordt er telkens gebruik gemaakt van een 5-punten Likertschaal met de volgende antwoordopties:

1. Helemaal niet akkoord
2. Eerder niet akkoord
3. Neutraal
4. Eerder akkoord
5. Helemaal akkoord

Stellingen behorende tot de ARBS:

- De meeste vrouwen die zich als biseksueel identificeren hebben hun ware seksuele oriëntatie nog niet ontdekt.
- Vrouwelijke biseksualiteit is geen perversie.
- De meeste vrouwen die zichzelf biseksueel noemen zijn tijdelijk aan het experimenteren met hun seksualiteit.
- Wat mij betreft is vrouwelijke biseksualiteit onnatuurlijk.
- Vrouwelijke biseksuelen zijn bang om zich aan één levensstijl te binden.
- De toenemende aanvaarding van vrouwelijke biseksualiteit wijst op een afname in maatschappelijke waarden.
- De meeste vrouwen die beweren dat ze biseksueel zijn, ontkennen hun seksuele oriëntatie.
- Vrouwelijke biseksualiteit is schadelijk voor de maatschappij omdat het de natuurlijke opdeling tussen de geslachten doorbreekt.
- Lesbiennes zijn minder verward over hun seksualiteit dan biseksuele vrouwen.
- Biseksualiteit in vrouwen is immoreel.
- Net zoals homoseksualiteit en heteroseksualiteit is biseksualiteit een stabiele seksuele oriëntatie voor vrouwen.
- Biseksuele vrouwen zijn ziek.

Stellingen behorende tot de BIAS:

- Biseksuele vrouwen zouden met zowat iedereen seks hebben.
- Ik denk dat biseksuele vrouwen eigenlijk lesbisch zijn.
- Vergeleken met andere vrouwen denk ik dat biseksuele vrouwen meer openstaan voor nieuwe ervaringen.
- Biseksuele vrouwen zijn niet zeker tot welke gender ze zich aangetrokken voelen.
- Biseksuele vrouwen kunnen niet beslissen over hun seksualiteit.
- Ik denk dat biseksuele vrouwen gewoon hip proberen zijn met hun seksualiteit.
- Biseksuele vrouwen zijn gewoon aan het experimenteren met hun seksualiteit.
- Ik denk dat biseksuele vrouwen echt hetero zijn.
- Ik denk dat biseksuele vrouwen raar zijn.
- Mensen zouden schrik moeten hebben om seks te hebben met biseksuele vrouwen door een risico op een soa.
- Wanneer ik aan biseksuele vrouwen denk, denk ik aan HIV.
- Biseksuele vrouwen zijn niet in staat om trouw te zijn in een relatie.
- Ik denk dat biseksuele vrouwen hun partner waarschijnlijk zullen bedriegen.
- Ik denk dat biseksualiteit gewoon een fase is voor vrouwen.
- Biseksuele vrouwen kunnen verliefd worden op zowel mannen als vrouwen.
- Biseksuele vrouwen zijn niet in staat om slechts van één persoon te houden.
- Naar mijn mening zijn biseksuele vrouwen sletterig.
- Biseksuele vrouwen zijn erg sexy.
- Biseksuele vrouwen weten echt wat ze doen in bed.
- Vergeleken met andere vrouwen hebben biseksuele vrouwen veel meer seksuele partners.
- Alle biseksuele vrouwen hebben graag groepsseks.
- Ik denk dat biseksuele vrouwen immoreel zijn.
- Ik denk dat biseksuele vrouwen verward zijn over hun seksualiteit.
- De meeste heteroseksuele mannen zouden graag uitgaan met biseksuele vrouwen.
- Vergeleken met andere vrouwen zijn biseksuele vrouwen minder beperkt door sociale normen.
- Ik denk dat biseksuele vrouwen leugenaars zijn.
- Ik denk dat biseksualiteit voor vrouwen een legitieme seksuele oriëntatie is.

Deel over biseksuele mannen:

Bij deze stellingen wordt er telkens gebruik gemaakt van een 5-punten Likertschaal met de volgende antwoordopties:

1. Helemaal niet akkoord
2. Eerder niet akkoord
3. Neutraal
4. Eerder akkoord
5. Helemaal akkoord

Stellingen behorende tot de ARBS:

- De meeste mannen die zich als biseksueel identificeren hebben hun ware seksuele oriëntatie nog niet ontdekt.
- Mannelijke biseksualiteit is geen perversie.
- De meeste mannen die zichzelf biseksueel noemen zijn tijdelijk aan het experimenteren met hun seksualiteit.
- Wat mij betreft is mannelijke biseksualiteit onnatuurlijk.
- Mannelijke biseksuelen zijn bang om zich aan één levensstijl te binden.
- De toenemende aanvaarding van mannelijke biseksualiteit wijst op een afname in maatschappelijke waarden.
- De meeste mannen die beweren dat ze biseksueel zijn, ontkennen hun seksuele oriëntatie.
- Mannelijke biseksualiteit is schadelijk voor de maatschappij omdat het de natuurlijke opdeling tussen de geslachten doorbreekt.
- Homomannen zijn minder verward over hun seksualiteit dan biseksuele mannen.
- Biseksualiteit in mannen is immoreel.
- Net zoals homoseksualiteit en heteroseksualiteit is biseksualiteit een stabiele seksuele oriëntatie voor mannen.
- Biseksuele mannen zijn ziek.

Stellingen behorende tot de BIAS:

- Biseksuele mannen zouden met zowat iedereen seks hebben.
- Ik denk dat biseksuele mannen eigenlijk homo zijn.
- Biseksuele mannen zijn niet zeker tot welke gender ze zich aangetrokken voelen.
- Biseksuele mannen kunnen niet beslissen over hun seksualiteit.
- Ik denk dat biseksuele mannen gewoon hip proberen zijn met hun seksualiteit.

- Biseksuele mannen zijn gewoon aan het experimenteren met hun seksualiteit.
- Ik denk dat biseksuele mannen echt hetero zijn.
- Ik denk dat biseksuele mannen raar zijn.
- Mensen zouden schrik moeten hebben om seks te hebben met biseksuele mannen door een risico op een soa.
- Wanneer ik aan biseksuele mannen denk, denk ik aan HIV.
- Biseksuele mannen zijn niet in staat om trouw te zijn in een relatie.
- Ik denk dat biseksuele mannen hun partner waarschijnlijk zullen bedriegen.
- Ik denk dat biseksualiteit gewoon een fase is voor mannen.
- Biseksuele mannen kunnen verliefd worden op zowel mannen als vrouwen.
- Biseksuele mannen zijn niet in staat om slechts van één persoon te houden.
- Naar mijn mening zijn biseksuele mannen sletterig.
- Biseksuele mannen zijn erg sexy.
- Biseksuele mannen weten echt wat ze doen in bed.
- Vergeleken met andere mannen hebben biseksuele mannen veel meer seksuele partners.
- Alle biseksuele mannen hebben graag groepsseks.
- Ik denk dat biseksuele mannen immoreel zijn.
- Ik denk dat biseksuele mannen verward zijn over hun seksualiteit.
- De meeste heteroseksuele vrouwen zouden graag uitgaan met biseksuele mannen.
- Biseksuele mannen zijn erg vrouwelijk.
- Ik denk dat biseksuele mannen leugenaars zijn.
- Ik denk dat biseksualiteit voor mannen een legitieme seksuele oriëntatie is.

Deel over contact met biseksuele personen:

Ken je mensen in jouw omgeving die biseksueel zijn?

- Ja
- Nee

Indien 'Ja' wordt aangeklikt, verschijnt de volgende vraag:

Je gaf aan dat je iemand in je omgeving kent die biseksueel is. Duid aan wat het beste past.

- Ik ken één of meerdere biseksuele vrouwen.
- Ik ken één of meerdere biseksuele mannen.
- Ik ken zowel biseksuele vrouwen als mannen.

Deel rond e-mailadressen:

Geef hieronder je e-mailadres indien je graag kans wil maken op de **één van de vijf cadeaubonnen van Bol.com ter waarde van € 20 !**

Deze informatie wordt niet gekoppeld aan je antwoorden. Je antwoorden blijven dus anoniem.

.....

Geef hieronder je e-mailadres indien je **op de hoogte** wil gehouden worden van de **onderzoeksresultaten** (vermoedelijk zomer 2022).

Deze informatie wordt niet gekoppeld aan je antwoorden. Je antwoorden blijven dus anoniem.

.....

Bijlage 2: Vertalingen ARBS en BIAS Vragenlijsten

Noot: aangezien de vragen vaak identiek zijn voor mannen en vrouwen, werden deze voor één gender vertaald en daarna aangepast voor het andere gender.

Vertalingen ARBS:

Oorspronkelijke EN versie	NL 1	EN 1
Most women who identify as bisexual have not yet discovered their true sexual orientation.	De meeste vrouwen die zich als biseksueel identificeren hebben hun ware seksuele oriëntatie nog niet ontdekt.	Most women who identify as bisexual haven't discovered their true sexual orientation yet.
Female bisexuality is not a perversion.	Vrouwelijke biseksualiteit is geen perverse.	Female bisexuality is not perversion.
Most women who call themselves bisexual are temporarily experimenting with their sexuality.	De meeste vrouwen die zichzelf biseksueel noemen zijn tijdelijk aan het experimenteren met hun seksualiteit.	Most women who call themselves bisexual are temporarily experimenting with their sexuality.
As far as I'm concerned, female bisexuality is unnatural.	Wat mij betreft is vrouwelijke biseksualiteit onnatuurlijk.	To me, female bisexuality is unnatural.
Female bisexuals are afraid to commit to one lifestyle.	Vrouwelijke biseksuelen zijn bang om zich aan één levensstijl te binden.	Female bisexuals are afraid/scared to commit to 1 lifestyle.
The growing acceptance of female bisexuality indicates a decline in societal values.	De toenemende aanvaarding van vrouwelijke biseksualiteit wijst op een afname in maatschappelijke waarden.	The increasing acceptance of female bisexuality indicates a decline in societal values.

Most women who claim to be bisexual are in denial about their true sexual orientation.	De meeste vrouwen die beweren dat ze biseksueel zijn, ontkennen hun seksuele oriëntatie.	Most women who claim to be bisexual are denying their sexual orientation.
Female bisexuality is harmful to society because it breaks down the natural divisions between the sexes.	Vrouwelijke biseksualiteit is schadelijk voor de maatschappij omdat het de natuurlijke opdeling tussen de geslachten doorbreekt.	Female bisexuality is damaging to society because it breaks the natural division between the sexes.
Lesbians are less confused about their sexuality than bisexual women.	Lesbiennes zijn minder verward over hun seksualiteit dan biseksuele vrouwen.	Lesbians are less confused about their sexuality than bisexual women.
Bisexuality in women is immoral.	Biseksualiteit in vrouwen is immoreel.	Bisexuality in women is immoral.
Just like homosexuality and heterosexuality, bisexuality is a stable sexual orientation for women.	Net zoals homoseksualiteit en heteroseksualiteit is biseksualiteit een stabiele seksuele oriëntatie voor vrouwen.	Bisexuality, just like homosexuality and heterosexuality, is a stable sexual orientation for women.
Bisexual women are sick.	Biseksuele vrouwen zijn ziek.	Bisexual women are sick.

Vertalingen BIAS:

Oorspronkelijke EN versie	NL 1	EN 1
Bisexual women would have sex with just about anyone	Biseksuele vrouwen zouden met zowat iedereen seks hebben.	Bisexual women would have sex with about anyone.
I think bisexual women are actually gay	Ik denk dat biseksuele vrouwen eigenlijk lesbisch zijn.	I think that bisexual women are actually lesbians / gay.
Compared to other women, I think bisexual women are more open to new experiences	Vergeleken met andere vrouwen denk ik dat biseksuele vrouwen meer openstaan voor nieuwe ervaringen.	Compared to other women, i think that bisexual women are more open to new experiences.
Bisexual women are unsure of which gender they are attracted to	Biseksuele vrouwen zijn niet zeker tot welke gender ze zich aangetrokken voelen.	Bisexual women are not sure about which gender they feel attracted to.
Bisexual women can't make up their mind about their sexuality	Biseksuele vrouwen kunnen niet beslissen over hun seksualiteit.	Bisexual women can't decide about their sexuality.
I think bisexual women are just trying to be trendy with their sexuality	Ik denk dat biseksuele vrouwen gewoon hip proberen zijn met hun seksualiteit.	I think that bisexual women are just trying to be trendy with their sexuality.
Bisexual women are just experimenting with their sexuality	Biseksuele vrouwen zijn gewoon aan het experimenteren met hun seksualiteit.	Bisexual women are just experimenting with their sexuality.
I think bisexual women are truly straight	Ik denk dat biseksuele vrouwen echt hetero zijn.	I think that bisexual women are really just straight.
I think bisexual women are strange	Ik denk dat biseksuele vrouwen raar zijn.	I think that bisexual women are weird.

People should be afraid to have sex with bisexual women because of STD risks	Mensen zouden schrik moeten hebben om seks te hebben met biseksuele vrouwen door een risico op een soa.	People should be scared to have sex with bisexual women for risk of std's.
When I think of bisexual women, I think of HIV	Wanneer ik aan biseksuele vrouwen denk, denk ik aan HIV.	When I think about bisexual women, I think about HIV.
Bisexual women are incapable of being faithful in a relationship	Biseksuele vrouwen zijn niet in staat om trouw te zijn in een relatie.	Bisexual women aren't capable of being loyal in a relationship.
I think bisexual women are likely to cheat on their partner	Ik denk dat biseksuele vrouwen hun partner waarschijnlijk zullen bedriegen.	I think that bisexual women are likely to cheat on their partner.
I think that bisexuality is just a phase for women	Ik denk dat biseksualiteit gewoon een fase is voor vrouwen.	I think that bisexuality is just a phase for women.
Bisexual women can fall in love with both men and women	Biseksuele vrouwen kunnen verliefd worden op zowel mannen als vrouwen.	Bisexual women can fall in love with both men and women.
Bisexual women are incapable of loving just one person	Biseksuele vrouwen zijn niet in staat om slechts van één persoon te houden.	Bisexual women are not capable of loving just one person.
In my opinion, bisexual women are slutty	Naar mijn mening zijn biseksuele vrouwen sletterig.	In my opinion bisexual women are slutty.
Bisexual women are very sexy	Biseksuele vrouwen zijn erg sexy.	Bisexual women are sexy.
Bisexual women really know what they are doing in bed	Biseksuele vrouwen weten echt wat ze doen in bed.	Bisexual women really know what they are doing in bed.

Compared to other women, bisexual women have a lot more sexual partners	Vergeleken met andere vrouwen hebben biseksuele vrouwen veel meer seksuele partners.	Compared to other women, bisexual women have a lot more sexual partners.
All bisexual women like to have group sex	Alle biseksuele vrouwen hebben graag groepsseks.	All bisexual women like to have group sex.
I think bisexual women are immoral	Ik denk dat biseksuele vrouwen immoreel zijn.	I think that bisexual women are immoral.
I think bisexual women are confused about their sexuality	Ik denk dat biseksuele vrouwen verward zijn over hun seksualiteit.	I think that bisexual women are confused about their sexuality.
Most heterosexual men would like to date bisexual women	De meeste heteroseksuele mannen zouden graag uitgaan met biseksuele vrouwen.	Most heterosexual men would like to go out with bisexual women.
Compared to other women, bisexual women are less constrained by social norms	Vergeleken met andere vrouwen zijn biseksuele vrouwen minder beperkt door sociale normen.	Compared to other women, bisexual women are less limited by social norms.
I think bisexual women are liars	Ik denk dat biseksuele vrouwen leugenaars zijn.	I think bisexual women are liars.
I think bisexuality for women is a legitimate sexual orientation	Ik denk dat biseksualiteit voor vrouwen een legitieme seksuele oriëntatie is.	I think that bisexuality for women is a legitimate sexual orientation.
Bisexual men are very feminine	Biseksuele mannen zijn erg vrouwelijk.	Bisexual men are very feminine.

